ISSN: 1307 - 6965
www.yenitiyatrodergisi.com

Aralık 2020
Sayı: 134
Fiyatı: 15 TL / **Taahhütlü fiyatı:** 19 TL

Yayın Türü: Yerel Süreli
İmtiyaz Sahibi: Ömer Göktaş
Sorumlu Yazı İşleri Müdürü ve Genel Yayın Yönetmeni:
Erbil Göktaş

Hakem Kurulu:
Prof. Dr. Semih Çelenk, Prof. Dr. Ayşe Didem Uslu, Prof. Dr. Sema Göktaş, Prof. Dr. Erhan Tuna, Prof. Süreyya Temel, Dr. Öğr. Üy. Erbil Göktaş, Dr. Öğr. Üy. Gülayşe Temeltaş

Yayın Kurulu:
Erbil Göktaş, Sema Göktaş, Alpay Ekler, Erhan Tuna, Turgay Yıldıran, Yetkin Yüksel, Mete Çubukçu, Gülçin Üstüntaş, Avaşin Yorulmaz, Ceren Olpak, Mustafa İri, Seray Gözler

Hukuk Danışmanı:
Av. Hülya Göktaş

Reklam Direktörü:
Mustafa İri
Telefon: +90 534 656 45 03

Organizasyon Direktörü:
Dalya Uçankuş
Telefon: +90 538 970 4639

Yurtiçi Temsilcilikler:
Adana: Mustafa Bal, **Ankara**: Mahmut Topçu, **Antalya**: Hasan Kollez, **Aydın**: Emel Selek, **Bartın**: Zafer Gecegörür, **Bitlis**: Gökmen Okdayan **Bursa**: Nergiz Acar, **Çorum**: Mustafa Taşkıran, **Erzurum**: Selim Cinisli, **Eskişehir**: Güney Merve Uysal, **Gaziantep**: İbrahim Yılmaz, **İzmir**: Hayrettin Filiz, **Karadeniz**: Umut Şahin, Erdal Karakurt, **Kayseri**: Hülya Göktaş, **Kocaeli**: Yetkin Yüksel, **Kütahya**: İbrahim Vehbi Atabay, **Muğla**: Nafize Çetin, **Mersin**: Mustafa İri, **Ordu**: Yasin Akyüz, **Sakarya**: Kadir Akbulut, **Uşak:** Murat Çubukçu, **Van**: Sabri Şenol

Yurtdışı Temsilcilikler:
Almanya: Şener Bağ, **Avustralya**: Tommy Murphy, **Fransa**: Georges Daniel (Coşkun Tunçtan), **Hollanda**: Şaban Ol, **İngiltere**: Meral Karamuk Uğurşan, **İsviçre**: Elmas Uzun, **Kanada-ABD**: Mahmut Şenol, **Litvanya**: Simona Orinska, **Romanya**: Cristina Modrenau, **Ukrayna**: Özgür Kısır, **Yunanistan**: Evdokimos Tsolakidis

Dizgi:
Muhammed Furkan Altınkaynak

Fotoğraf Editörü:
Yavuz Yılmaz
Bora Elber

Yeni Tiyatro Dergisi:
Kemalpaşa Mah. Cumhuriyet Cad. No: 66, Petan İşhanı, Kat: 2/11, İzmit/Kocaeli

İletişim:
Telefon: 0 216 334 89 75 / 0533 552 76 09
E-posta: erbilgoktas@hotmail.com
İcadiye Mah. Sofracı Sok. 8/8 Kuzguncuk-Üsküdar-İstanbul

Baskı:
Deren Matbaacılık
Organize Sanayi Bölgesi, Orkide Caddesi, No: 9 Beylikdüzü/İstanbul
Tel: 0 212 875 48 86-87

İçindekiler

SUNUŞ/2
SALGINI TİYATROYLA YENMEK...
ERBİL GÖKTAŞ

HABER/3
"ÜRETEN TARSUS"
MURAT ÇAPAR

HABER/4
İBB ŞEHİR TİYATROLARI DEĞERLİ SANATÇISI DEVRİM PARSCAN'I KAYNETMENİN ÜZÜNTÜSÜNÜ YAŞIYOR

SÖYLEŞİ/5
GÖKHAN AVKIRAN: YILDIZLAR HİÇ SÖNMEYECEK
MUSTAFA İRİ

ELEŞTİRİ/8
ANTALYA BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ ŞEHİR TİYATROLARI YILDIZ KENTER SAHNESİ'NDE
YETKİN YÜKSEL

SÖYLEŞİ/10
BENGİ İSPİR: YAŞAMIMI SANAT ÜZERİNE KURDUM
ERBİL GÖKTAŞ

ELEŞTİRİ/13
PETER BROOK SORUYOR "NEDEN TİYATRO YAPIYORUZ?"
PETEK KIRBOĞA

İZLENİM/15
İSTANBUL TİYATRO FESTİVALİ'NE EKRANLARDAN BİR BAKIŞ
TÜRKÜLER TOPAL

ÖZGEÇMİŞ/18
İBRAHİM VEHBİ ATABAY

DENEME/19
GELENEKSEL TÜRK TİYATROSU
KARAGÖZ ASLAN AVICISI
İBRAHİM VEHBİ ATABAY

İNCELEME/20
ÇİZGİ ROMANDA TİYATRO - 6
ÜMİT KİREÇÇİ

İNCELEME/23
BİR DAHİ YÖNETMEN VE AKTÖR TAYFUN ERARSLAN...
ANILARA YOLCULUK... VAHŞET TANRISI VE İZDÜŞÜMÜ...
METİN ÇOBAN VE AHMET UZ'UN ANILARINA SAYGIYLA...
ÖZDEMİR NUTKU VE "VEFA" ŞEHİRİ GÜZEL İZMİR'İM...
CAN MURAT YAŞAR ŞENGEL

SÖYLEŞİ/28
POYRAZ DENİZ GENÇ: TİYATRO ACITIR
MUSTAFA İRİ

ELEŞTİRİ/30
TİYATRO VE BEYAZ PERDEDE İYİ BİR SANATÇI: CAHİDE SONKU
DENİZ ÜSTÜNGEL SÜER

SALGINI TİYATROYLA YENMEK...

ERBİL GÖKTAŞ

2020 yılının son ayındayız, Aralık ayı salgının ikinci dalgasının yükseldiği ve çoğu etkinlikle birlikte tiyatronun da büyük oranda perdelerini kapattığı bir ay olarak tarihe geçiyor. Sadece perdeler de değil, sekiz aydır doğru düzgün oyun oynayamayan, tiyatrolar ve salonlar da kapanıyor. Buna engel olmak zorundayız.

Devletin, belediyelerin, iş dünyasının ve çeşitli sivil toplum kuruluşlarının bu durumdan kaygı duyup acil "tiyatroyu yaşatma" planları oluşturması gerekiyor. Her ne kadar devletin bazı kuruluşları ve bazı belediyeler bu yönde adımlar atsa da iş dünyasından kuruluşların da buna katılması gerekiyor. Salgının başladığı Mart 2020'den beri bu alanda yapılanları ve yapılamayanları tartışıp duruyoruz, biz de Yeni Tiyatro Dergisi'nin sayfalarında bu konu üzerinde çokça yazdık; elbette bugünler de geçecek, ancak kültür, sanat ve tiyatronun bu süreci en az hasarla atlatabilmesini istiyoruz. Çünkü tiyatro insanın en büyük direnç kaynaklarından birisidir ve toplumun ruh sağlığının korunmasında önemli bir işlevi vardır. O yüzden bu sanatın yalpalamaması için tüm yöneticilerin olduğu kadar, çeşitli kuruluşların da katkı koyması gerekir. Elbette tiyatronun güç kaynağı, onu yaşatacak olan en önemli kitle seyircidir ancak salgın yüzünden bu olanak önemli ölçüde azaldığından, bu yöndeki çözümlere herkesin katılması gerekiyor. Ben bu salgının bitiminde tiyatronun yine şahlanacağına, hatta büyük bir ivme yaratacağına yürekten inanıyorum. 2021'de bu patlamayı gerçekleştirebilmek için, elimizdekileri korumak zorunda olduğumuzu herkese anımsatmak istiyorum.

YENİ TİYATRO DERGİSİ 2. ANADOLU ÖDÜLLERİMİZ DE BU AY AÇIKLANACAK

Artık şiarımız olmuş Turgut Uyar'la Edip Cansever'in dizelerinden birleştirerek aktardığım, "bütün mümkünlerin kıyısında/umudu dürt/umutsuzluğu yatıştır" düşüncesini benimseyen bizler, bu yüzden sadece dergi, kitap çıkarmıyor, aynı zamanda ödül törenlerimizle de Türkiye'nin tüm kentlerinde heyecan yaratmaya çalışıyoruz. Bu heyecan tiyatroyla uğraşan tüm tiyatrocular a büyük bir motivasyon sağlamaktadır. O yüzden tüm Anadolu'yu gezerek oluşturduğumuz bu ödüllerin çok önemli olduğuna inanıyorum ben. Çok yorulsak da umudu dürtüp umutsuzluğu yatıştırmaya devam edeceğiz, bütün mümkünlerin kıyısında, mümkün olduğunca…

Zaten biz bunun için İstanbul Emek ve Başarı Ödülleri'nin sekizincisine hazırlanırken geçen yıl Anadolu Emek ve Başarı Ödülleri'nin de ilkini gerçekleştirmiştik. Bu yıl da salgına rağmen Anadolu'daki çeşitli tiyatrolarımızı izleyerek oyunları değerlendirip yaratıcılarına teşekkürlerimizi, ödüllerimizi açıklayarak sunmak istiyoruz. 2021'e bir umut olması düşüncesiyle bu ay sonunda Anadolu ödüllerimizi açıklayacağız ve mümkün olan en kısa zamanda, koşullar elverdiğince törenlerimizi gerçekleştireceğiz. İstanbul Ödüllerimiz için her şeyi, ödül heykelciklerimizi bile hazırlamıştık ama salgın bir türlü töreni gerçekleştirmemize izin vermedi. Belki önümüzdeki aylarda İstanbul ve Anadolu Ödülleri'ni birlikte yapar, yine her zaman olduğu gibi "farklı" bir etkinliğe imza atmış oluruz.

Tiyatronun soylu yolunda çaba gösteren, destekleyen herkese binlerce selam olsun!...

“ÜRETEN TARSUS”

MURAT ÇAPAR

2019 yılında kurulan Tarsus Şehir Tiyatrosu’nun ilk oyunu olan “Ezop”u pandemiye rağmen sahnelemeye devam ediyoruz. Dünyayı etkisi altına alan salgın, tiyatro sanatını da etkiledi ve tiyatro; sağlık gerekliliklerini yerine getirmek koşuluyla yeni bir rotaya seyahat etmek zorunda kaldı... Salonlar seyircinin hassasiyeti göz önünde bulundurularak yeniden tasarlandı ve “oyun” ne kadar izlenebilecekse o kadar izlenebildi...

Ezop da bu süreçte, kapalı mekanda prömiyer yapan ilk ödenekli oyundur. Özgürlük teması üzerinden anlatılan bir tutsaklık, kölelik eleştirisidir. İzleyiciyi, “Köle olan kim, özgür olan kim?” sorularına “esir eden,” büyük bir paradoksun soluksuz performansıdır.

Ülkenin «en çirkin» kölesi olduğu söylenen Ezop, oyun boyunca, adeta Platon’un Güzel İdea’sına atıfta bulunarak, «güzel olan, güzel bedenden mi başlamalıdır?» sorusunun cevabını tartıştırır.

Yeni dünya düzeninin acımasız dayatmalarının çeşitli motiflerle izah edildiği metnin felsefi açmazları ve dünyayı etkisine alan salgın sebebiyle -yani karmakarışık hislerlehenüz 6. oyunumuzu oynayabildik. Salgın sonrası bir bir kapanmak zorunda kalan, deyim yerindeyse “saat 22.00’ye kadar paket servis yapamayacak olan” tiyatrolarımızın bir daha ne zaman normal düzende işleyişlerini sürdürecekleri bilinmezken, kurum tiyatrosu olarak -yavaş yavaş da olsa- ilerleyebildiğimiz ölçüde bölge halkını oyunla buluşturmaya devam ediyoruz. Tarsus, Mersin, Adana’da sahne alarak, insanlara biraz da olsa moral vermeye; içinde olduğumuz kaotik yapıdan uzaklaştırmaya çalışıyoruz.

Belediye Başkanımız Dr. Haluk Bozdoğan’ın göreve geldikten hemen sonra tiyatroyu kurması hem şehir adına hem de tiyatro sanatı adına oldukça gururlandırıcı bir durum oldu. Yeni Tiyatro Dergisi Jürisi, 8. Emek ve Başarı Ödülleri’nde Belediye Başkanımızın bu çabalarına kayıtsız kalmayarak, tüm bu güzel gelişmelerin öncüsü olduğu için Başkanımızı Emek Ödülü’yle teşvik etti. Takdirlerinden ötürü Yeni Tiyatro Dergisi ailesine, kurumum adına teşekkür ederim.

Tarsus Şehir Tiyatrosu olarak Ocak ayında prömiyer yapacak olan; Anton Çehov’un “Bir Evlenme Teklifi” ve “Ayı” isimli oyunlarını aynı çatı altında birleştiren, tüm oyun kişilerinin aynı uzamda birbirleriyle ilişki kurduğu “ÇEHOV VODVİL” isimli oyunumuz, dramaturjik açıdan Çehov oyunları arasında iddialı bir yer almaya hazırlanıyor.

Nihat Çapar’ın reji ve dramaturjisini yaptığı “ÇEHOV VODVİL” adlı oyunumuzun hazırlıkları tamamlanmak üzere. Oyunun Reji yardımcılığını Seçil Dedeyi, Reji Asistanlığını ise Tuğçe Nur Açıkalın üstlenecek.

Oyunda Murat Çapar, Özmen Güvençli, Derya Güneri, Hacer Öner, Ozan Karabulut yer alacak. Rustik dönemi yansıtan, Çehov oyunlarının doğayla bütünleşen olmazsa olmaz yapısını, gerçekçi yaklaşımıyla yorumlayarak sahneye taşıyan oyunun dekor tasarım ve uygulamasını İsmail Demirel üstleniyor. Oyunumuzu Ocak ayının ilk günlerinde Tarsus Belediyesi Ayşe Lebriz Berkem Sahnesi’nde seyirciyle buluşturmaya başlayacağız.

Ayşe Lebriz Berkem Sahnesi, 72 kişi kapasitesiyle Tarsus’a Belediye Başkanımız tarafından kazandırılmış şirin bir sahne oldu. Ocak ayında bu sahnede farklı bir oyun prömiyerine daha hazırlanıyoruz. Aynı zamanda “Üreten Tarsus” şiarıyla, farklı illerden gelen ekipleri şehrimizde ağırlayarak Ulusal Tiyatro Festivali projemizi hayata geçirmek için çalışmalarımız sürüyor.

Dünyanın en eski kentleri arasında bulunan, Shakespeare’in Antonius ve Kleopatra oyununda bahsettiği gibi “Antonius’un Kleopatra’ya aşkının başladığı şehirde” Tarsus’u tıpkı eski görkemli günlerinde olduğu gibi, dünyanın sanat başkentlerinden birisi olma şerefine eriştirmek için, elimizden gelen çabayı göstermeye devam edeceğiz.

İSTANBUL BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ Şehir Tiyatroları 1914

İBB ŞEHİR TİYATROLARI DEĞERLİ SANATÇISI DEVRİM PARSCAN'I KAYBETMENİN ÜZÜNTÜSÜNÜ YAŞIYOR

İstanbul Büyükşehir Belediyesi Şehir Tiyatroları, Değerli Sanatçısı, tiyatro, sinema ve dizi oyuncusu, seslendirme yönetmeni **Devrim Parscan**'ı kaybetmenin üzüntüsünü yaşıyor. Kederli ailesine, tüm sevenlerine ve sanat camiasına başsağlığı dileriz.

Sanatçı, 25 Kasım 2020 Çarşamba günü 11:00'de Zincirlikuyu Mezarlığı'nda toprağa verildi.

Devrim Parscan

23 Temmuz 1937 tarihinde Ankara'da doğdu. Tiyatro, sinema, dizi oyuncusu ve seslendirme sanatçısıdır.

Basketbol 1. Liginde Beykoz takımında oynadı, aynı zamanda gazetede spor yazıları yazdı. Spor hayatının yanında özel sektörde ithalat-ihracat kontrolörlüğü ve bankacılık yaptı.

1961 yılında Tunç Yalman'ın sahneye koyduğu "İktidar" adlı oyunla Şehir Tiyatroları'nda sahneye çıkmaya başladı. Uzun yıllar Şehir Tiyatroları bünyesinde birçok oyunda rol almıştır. 2003 yılında emekli olan sanatçı, ayrıca sinema ve dizilerde de oynamıştır.

2003-2004 yılları arasında Kurtlar Vadisi dizisinde canlandırdığı Orhan karakteri ile tanındı. Aynı zamanda seslendirme sanatçısı olan Devrim Parscan, yüzlerce filmde seslendirme yapmanın yanı sıra, yine birçok filmin dublaj yönetmenliğini üstlenmiştir.

GÖKHAN AVKIRAN: YILDIZLAR HİÇ SÖNMEYECEK

MUSTAFA İRİ

Antalya Büyükşehir Belediyesi Şehir Tiyatroları Genel Sanat Yönetmeni olarak, yaklaşık bir buçuk yıllık süreçte idari ve bürokratik olarak yaşanan değişimleri ve neler olup bittiğini anlatır mısınız?

Öncelikle 1980'li yıllardan bu güne tiyatromuzun perdelerini açık tutan tüm sanatçı dostlarıma teşekkür etmek istiyorum.

Antalya Büyükşehir Belediye Başkanı Sayın Muhittin Böcek'in mottosu olan "planlı, programlı kurallı ve kimlikli bir kent" sözünün kimlik bölümü sosyal ve sanatsal değişimleri içermekteydi. Tüm Türkiye gördü ki Altın Portakal Film Festivali ile başlayan bu değişim, elbette Antalya Şehir Tiyatrolarında da olmalıydı. Bu nedenle uzun süre tiyatroda yapılmış ve yapılmakta olan tüm idari ve sanatsal eylemlerin röntgeni çekildi. Antalya Şehir Tiyatroları'nın idari binasının yaş sebze meyve halinde olduğu ve bir AVM içinde küçücük bir sahnede perdelerini açtığı tespit edildi. Elbette ki bu tespitlerden sonra Sayın Muhittin Böcek değişimin startını verdi.

Antalya Şehir Tiyatroları'nın kurulma aşamasında oluşturulan yönetmelik diğer şehir tiyatrolarının uygulamakta olduğu yönetmeliklerle karşılaştırılarak Genel Sanat Yönetmeni'ni belirleme yetkisi (elbette ki sanatsal – mesleki liyakat göz ardı edilmeksizin) Antalya Büyükşehir Belediye Başkanı'na verilmek üzere değişikliğe gidildi. Daha sonra Belediye Başkanımızın atamasıyla Genel Sanat Yönetmeni olarak göreve başladım. Bir sanat kurumunun sanata yakışır bir mekanda temsil edilmesi şiarıyla yaş sebze meyve halinden çıkıp bugünkü mekana (1896 yılında tamamlanmış olan eski bir Antalya konağına) taşındık.

Öncelikli hedefim liyakatli bir oyuncu kadrosu oluşturmaktı. Bu minvalde Ayşenil Şamlıoğlu, Mine Tüfekçioğlu, Sedat Mayadağ, Şebnem Sönmez ve Mustafa Avkıran'dan oluşan birbirinden değerli sanatçıların oluşturduğu jüri ile daha önce duyurusunu yapmış olduğumuz profesyonel oyunculuk seçme sınavını 4 Aralık 2019 günü 'tiyatro oyunculuk bölümü mezunu şartı aranarak ' gerçekleştirdik. Sınavı kazanan mezun arkadaşlarımızla birlikte uzun yıllar bu tiyatroya hizmet etmiş alaylı tiyatrocu arkadaşlarımızın da katılımlarıyla 2019/2020 repertuarı için çalışmalara başladık.

İdare binamıza taşınmak ve sanatçı kadromuzu oluşturmak tek başına yeterli değildi elbette. Sanat anlayışımıza göre sanat bir AVM'nin içine sıkıştırılmamalı. Sanat içinde muhalif bir yapıyı barındırıyorsa kapitalizmin oluşturduğu bir alanda ona hizmet etmemeli. Ayrıca 1996 yılında açılmış Antalya Kültür Merkezi gibi belediyemize ait bir merkezimiz de var.

Neyse bu konuyu bu kadar uzatmayalım. Biz provalarımızı yine AKM'nin yanında olan Cam Piramit'te yapmak suretiyle aslında Antalya Şehir Tiyatroları'na kalıcı bir prova salonu da kazandırmış olduk.

2 Şubat 2020 Pazar günü Atatürk Kültür Merkezi Aspendos Salonunda İstanbul Devlet Tiyatrosu sanatçılarından Sayın Mine Tüfekçioğlu'nun yönetmenliğini yaptığı İstibdat Kumpanyası adlı oyunla perdelerimizi açtık.

Göreve geldiğimiz ilk günden beri aslında olmak istediğimiz yer, Atatürk Kültür Merkezi değil 1900'lü yılların başından beri binlerce sanatçının terini akıttığı ve maalesef 2016 yılında "sözde yenilenmek üzere" terk edilen Belediye Kültür Salonu idi. Bu inançla Mart 2020 itibariyle Sayın Belediye Başkanımız Muhittin Böcek'e bu terk edilmiş tiyatro salonunun tekrar hayata döndürülmesi için bir dosya hazırladım. Kimlikli Kent olabilmek için geçmişimizi bu güne taşımamız gerektiğini çok iyi bilen Başkanımızın talimatıyla 5 Kasım 2020 günü yeni adı Yıldız Kenter Sahnesi ile yüzyıllık çınarımız olan sahnemizi sanat hayatına kazandırdık. Ayrıca yapmak

istediğimiz o kadar çok şey var ki bunlardan sadece bir kaçından bahsetmek isterim. İstanbul Şehir Tiyatrosunda yıllarca uygulanmış ve tiyatro oyunculuk mesleğine büyük derinlik kazandırmış olan TAL (Tiyatro Araştırmaları Laboratuarı) benzeri bir çalışmayı başlatmayı çok arzu ediyoruz. TAL demişken Beklan ALGAN'ı da rahmetle anmadan geçemeyeceğim. 1990'lı yılların başında başlamış olan Liseler arası Tiyatro Şenliği 2016 yılında bilmediğimiz nedenlerle sonlandırılmış. Biz bu şenliğin Antalyamıza ve Ülkemize onlarca oyuncu kazandırdığını görüp hep gururlanmışızdır. Fakat bu kadar iyi üretim yapan bir alanın neden kapatıldığının cevabını siz okuyucularımıza bırakıyorum. Anlayacağınız üzere pandemi sonrası hızlıca önce yerel daha sonra ulusal olarak bu şenlik tekrar hayata geçecektir.

Gökhan Avkıran kimdir, Antalya Büyükşehir Belediyesi Şehir Tiyatroları'nın geleceği ile ilgili ne gibi projeleri vardır?

Gökhan Avkıran, Tevfik ve Güler Avkıran'ın oğlu, dört kardeşten en küçüğü, Aleyna ve Melis'in babası, Ruken Avkıran'ın eşi, bir Antalya sevdalısıdır.

İlk, orta, lise eğitimini Antalya'da tamamladım. 1989 yılında İstanbul Üniversitesi Astronomi ve Uzay Bilimleri bölümünde okumak üzere İstanbul'a yerleştim. O dönemde yüksek lisans tezini hazırlayan ağabeyim Mustafa Avkıran sayesinde tiyatroyla tanıştım. 1992 yılında okumakta olduğum bölümü bırakarak İstanbul Üniversitesi Devlet Konservatuarı Tiyatro Oyunculuk Bölümü sınavına girerek oyunculuk serüvenime başlamış oldum.

1996 yılına kadar Yıldız Kenter, Ahmet Levendoğlu gibi türk tiyatrosu için çok değerli hocalarla çalışma fırsatına sahip oldum. Az önce söylediğim gibi Antalya benim en büyük sevdam. Mezun olduğum gün ilk otobüse binerek şehrimde tiyatro yapmak için yola çıktım. O gün bu gündür bu yolculuk hiç bitmedi… Dönem dönem çeşitli üniversitelerde oyunculuk eğitimi vermiş olsam da yine de sahnede olmak, oyun oynamak benim için çok daha önemliydi. Şimdiki yeni yolculuğum ise ustalarımdan öğrendiklerimi genç oyuncularımla paylaşmak.

Antalya Şehir Tiyatrosu'nun klasik dar kalıplarda devam etmemesi için öncelikle "şehrin tiyatrosu" olma zorunluluğu vardır. Bu nedenle tüm ilçeler dahil olmak üzere tiyatro sanatının yaygınlaştırılması adına hem yoğun turne programları hem de eğitim çalışmaları yapmak en büyük amacım. Bu pandemi elbette bitecek ve biz de hazırlıklarımızı pandemi sonrasına göre yapıyoruz. Hem alt yapı hem de sanatsal. Tabii ki bununla kalmayacağız. Bu şehirde üretilen eserleri hem ülkemizle hem de dünya ile paylaşacağız.

Kısacası Antalya'yı tiyatro anlamında bir cazibe merkezi haline getirmek için bugünden yarına gerekli her türlü çalışmayı gerçekleştireceğiz.

Son olarak çok önemsediğim bir husus daha var; geniş katılımlı bir yönetmelik çalıştayı… Sanat kurumlarının daha demokratik yönetilmesi adına hem fikir alışverişi hem de güç birliği yapmak zorundayız. Sanat kurumlarının daha rahat çalışabilmesi için oluşturulan yönetmelikler içinde bulunduğu döneme göre hazırlanmış, geçmişten bugüne sadece anlık değişimlerle revize edilmiş olduğu görülüyor. Yıllardan beri bizim de içinde bulunduğumuz tüm sanat kurumları bu konudan müzdarip olduklarını dile getirmelerine rağmen çağdaş bir yönetmelik hazırlama konusunda maalesef fazlasıyla ataletli davranılmış. Bizim hayalimiz birlikten güç doğar şiarıyla kurum tiyatrolarının sorunlarını bir potada eriterek uzun soluklu bir yönetmelik ortaya çıkarmak.

Genel sanat yönetmenliğine atanmanızdan bu yana, yaptığınız işlerden ve gerçekleştirilen oyunlardan söz eder misiniz?

Göreve başladığım Aralık 2019 itibariyle bir çocuk oyunu ve üç yetişkin oyunu olmak üzere dört ayrı oyunla perdelerimizi açtık. Maalesef pandemi nedeniyle çocuk oyunumuzu ve kalabalık kadro nedeniyle bir yetişkin oyunumuzu şimdilik sergileyemiyoruz.

Bu arada provaları devam eden Duşan Kovaçeviç tarafından yazılmış olan Kunduracı Doktor un provalarına başladık. Tahmini prömiyer takvimi 14 Ocak 2021.

Gündemi yakalayan ilginç bir komedi olan 'Takıntılar'ı ve uyumlu oyuncu kadrosu ile dikkat çeken, iyi yönetilmiş bir dram olan 'Kadife Çiçekleri'ni izledik. Bu oyunlar çok zor bir dönemde çalışıldı. Ne gibi sıkıntılardan geçtiniz?

Evet bu oyunları çalışırken çok zorlandık. Zaman zaman salonların kapalı olmasına rağmen pandemi yasaklarını biraz esneterek provalarımızı hem online hem de yüz yüze sürdürdük. Hatta Kadife Çiçekleri adlı oyunun provaları, prömiyerine çok kısa bir süre kala pandemi nedeni ile yaklaşık iki ay durdurmak zorunda kaldık. Her şeye rağmen hem Takıntılar hem de Kadife Çiçekleri bugün seyirci karşına çıkmaya devam ediyor.

Covid 19 süreci Antalya'yı ve Antalya Büyükşehir Belediyesi Şehir Tiyatroları'nı nasıl etkiledi? Bu süreçten geçerken neler yapmayı düşünüyorsunuz?

Tüm dünya gibi ülkemizi ve özel de Antalya'yı da etkile-

yen bu süreç, seyirciyle birebir ilişkide olan tiyatroyu da elbette ki çok fazla etkiledi. Ama yine de Belediyemizin sağduyulu ve titiz çalışması sonucunda Antalya Covid 19'dan en az etkilenen şehir olmayı başardı. Doğal olarak bu başarı öyküsü Antalya Şehir Tiyatrolarının elini diğerlerine göre biraz daha güçlendirmiş oldu.

Bu süreçte yine Belediye Başkanımızın önderliğinde aylarca perdelerini açamayan bazı özel tiyatroları 'Pandemi Günlerinde Tiyatro Buluşmaları' adı altında şehrimizde ağırladık. Elbette ağırladığımız tiyatro sayısı çok sınırlı olmasına rağmen yine de sektör adına umut vericiydi.

Repertuar politikanız nasıl ilerleyecek?

Antalya Şehir Tiyatroları daha önce de söylediğim gibi öncelikle şehrin tiyatrosu olmalı. Bu nedenle oyunlarımızı belirlerken tematik değil biçim üzerinden hareket ediyoruz. Yani her yıl bir müzikal, bir komedi, bir geleneksel gibi farklı sanatsal beğenilere hizmet etmek üzere repertuar oluşturuyoruz.

Kadrolarınızı güçlendirmeyi düşünüyor musunuz? Bu yöndeki tavrınız ne olacak?

Her tiyatroda olduğu gibi bizler de yeni ve güçlü oyunculara kucağımızı açmak istiyoruz. Ama kabul etmek gerekir ki şu an için perdelerini açtığımız tek bir sahnemiz var ve bu sahne için de yeterli bir kadromuzun olduğunu düşünüyorum.

Şu an şehir merkezindeki Yıldız Kenter Sahnesi'ni Kasım ayında törenle açıp oyunlar sergilediniz, başka sahneler açmayı düşünüyor musunuz, bu yönde yaptığınız çalışmalar var mı?

Şehrimizde hali hazırda belediyemize ait, ilçeler de dahil olmak üzere toplam beş sahnemiz var. Az önce bahsettiğim gibi pandemi koşulları nedeni ile şehir merkezinde bulunan Yıldız Kenter Sahnesi dışında diğer sahnelerimizde perde açamıyoruz. Öncelikli hedefimiz salgından hemen sonra tüm sahnelerimizde perde açabilmek.

Yine belediyemizin yoğun emek verdiği, Doğu Garajı Kültür ve Ticaret Merkezimiz bir aksilik olmazsa 2021/2022 sezonunda seyircilerimizle buluşacak. Bu merkezde, biri 700 kişilik diğeri 300 kişilik olmak üzere son derece modern iki tiyatro salonuna daha sahip olacağız.

Kentteki diğer sanatsal kuruluşlar olan DT, ADOB ve diğerleriyle ilişkileriniz nasıl? Birlikte yapmayı düşündüğünüz ortak projeler var mı?

Antalya'da yerleşik tüm sanat kurumlarıyla ilişkilerimiz son derece sıcak ve samimi bir şekilde sürmektedir. Yapı gereği şehir tiyatroları bürokrasisi daha hızlı ve esnek olduğu için biz oyunlarımızda diğer kurumlardan elbette destek alıyoruz. Ne kadar ortak proje hayal etsek de gerçekçi olmak gerekirse bazı bürokratik engeller maalesef bu ortaklaşmanın önüne geçiyor.

Kentin simgelerinden Antalya Film Festivali ile bağlantılarınız var mı? Ortak projeler olarak neler yapılabilir?

Antalya Film Festivali ile tek bağlantımız aynı şehre sanatsal hizmet vermektir. Film festivali yöneticileri ile zaman zaman bir araya gelip ortaklaşa projeler anlamında istişareler yapmamıza rağmen içinde bulunduğumuz pandemi koşulları bunun gerçekleşmesini mümkün kılmıyor.

Tarihi ve kültürel değerler açısından zenginliklerle dolu bir şehir Antalya. Patara, Olimpos, Aspendos gibi daha birçok olağanüstü mirasa sahip. Dünyada da tanınan bu özel yerlerde kültür sanat ve tiyatro adına çalışmalar düşünülüyor mu? Ön hazırlıklar var mı?

Bu konuda haklısınız. Onlarca antik mekanı olan bu şehirde tarihi yok sayarak bir sanatsal ifade olmayacağını ben de biliyorum. Hatta ben bu göreve gelmeden önce bile antik mekanlarda neler yapılabilir anlamında bireysel olarak çok kafa yormuş biriyim. Şimdi bir sanat kurumu yöneticisi olarak geçmişten gelen bu hayalimi hayata geçirmek şansına sahibim. Aklımda birkaç proje var. Bunlardan en önemlisi yıllar önce Asos'da rahmetli Hüseyin Katırcıoğlu'nun önderliğinde yapılmış olan tiyatro buluşmalarının bir benzerini Antalya'da ki tarihi mekanlara taşımak… Aynı zamanda tüm tiyatro dostlarımızdan bu mekanlarda yapılabilecek hem tiyatro hem de farklı sanat disiplinleri ile ilgili her türlü proje önerilerine de açık olduğumu sizin aracılığınızla da bildirmek isterim.

Eksik kalıp da söylemek istediğiniz, eklemek istediğiniz başka şeyler var mı?

Öncelikle bu platformda Antalya Şehir Tiyatroları olarak bize söz hakkı tanıdığınız için size teşekkür ediyorum.

Bu sanat dergisini ayakta tutma çabanızı da ayakta alkışlıyorum. Lütfen vazgeçmeyin; çünkü bizim sesimiz ve gücümüzsünüz.

Son sözüm bu dünyada son kişi kalana kadar perdeler kapanmayacak. Yaşasın tiyatro!

Bu içten söyleşi için çok teşekkür ederiz. İyi çalışmalar diliyoruz.

ANTALYA BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ ŞEHİR TİYATROLARI YILDIZ KENTER SAHNESİ...

YETKİN YÜKSEL

Fotoğraf: Takıntılar

Antalya Şehir Tiyatrosu, Genel Sanat Yönetmeni Gökhan Avkıran yönetiminde pandeminin izin verdiği sürece yeni sezonunu açan tiyatrolardan... Gökhan Avkıran Antalya Şehir Tiyatrosu'nun yeni genel sanat yönetmeni. Yeni yönetim demek yeni heyecan demektir. Yıldız Kenter Sahnesinin açılışına katılmak için yollardayız. Bu sefer yolumuz Antalya'da...

Antalya şehir merkezinde çok güzel bir parkın içinde dünyanın en eski sanatı icra ediliyor. Ti yatro... Uzun zamandan beri tadilatta olan Şehir Tiyatrosu sahnesi, seyircisiyle hasret gideriyor. Tam bir meydan sahne olmuş. Tertemiz kafeteryası ve kütüphanesi dikkat çekiyor. Önünde kocaman bir bahçesi de var. Sanatseverler oyun izlemek için erkenden gelip kafede kahvesini içerek hoş vakit geçirebilir. Bunun yanında biraz Antalya'ya üzgün geldik. Antalya Büyükşehir Belediye Başkanı sayın Muhittin Böcek kovid 19'a yakalanması hastalığı çok ağır geçirmesine üzülmüştüm. Neyse ki Antalya'da müjdeli haberi aldık. Sayın başkan kendi başına yemek yemeye başlamış ve zor günleri geride bırakmıştı. Yenilenen Yıldız Kenter Sahnesinin ilk oyunu izlemek benim şansım olduğunu düşünüyorum. Açılışta pandemi kuralları çok titizlikle uygulanıyor. Yıldız Hocanın hayatını anlatan sinevizyon gösterisiyle sahne açılıyor. Türk tiyatrosuna sınırsız katkılar sunan bir ismin tiyatro mücadelesini izlerken duygulanıyorum. Yıldız Kenter'i yakından tanıma fırsatım olmadı. Keşke olabilseydi. Masa başı sohbetlerinde bulunmak ne güzel olurdu. Buna karşın öğrencilerinden çok dinledim. Yaşam ustası olan özelliği ile tiyatro insanlarına her daim rehber olmuş. Sayısız öğrencileri ülkemizin her yerinde ismini yaşatmaya çabalıyor. Antalya Büyükşehir Belediyesi Şehir Tiyatroları'nda ilk olarak Laurent Baffie'nin yazdığı "Takıntılar" adlı oyunu izledik. Sorunları birbirinden farklı altı insan. Ortak noktaları, her birinin yaşamını zorlaştıran ufak bir problemin olması ve sorunlarının çözümleri için aynı doktordan randevu almaları... Doktorun randevuya gecikmesiyle, tüm kişisel farklılıklarına rağmen bir araya gelen altı insan takıntılarının üstesinden birbirlerine destek vererek üstesinden eğlenceli bir şekilde gelmeye çalışıyorlar. Çağımızın sorunu olarak karşımıza çıkan takıntının eğlenceli bir şekilde ele alınması olay örgüsünün akıcı olması oyunu izlenilir kılıyor. Oyunun yönetmeni ve dramaturgu Deniz Hamzaoğlu. Deniz Hamzaoğlu'nun yönettiği oyunu ilk defa izliyorum. Evimizden çıkmaya korktuğumuz, dokunduk dokunmadık, öksürdü aman maske, sosyal mesafe gibi takıntıların oluştuğu bir dönemde oyunu yönetmesinin tesadüf olmadığını düşünüyorum. Metin Tiyatrosu olduğu için olay örgüsü reji açısından yaratıcı yoruma pek imkan sağlamadığını düşünüyorum. Çatışması bol ancak atmosferi olmayan bir oyun olduğu ve karakterlerin tip ve karakter arasında sıkıştığını bir metne yapılacak en iyi yorumu yaptığını düşünüyorum. Dekor ve kostüm işlevsel, oyunun ritmik temposu da dengeli, bunları rejide rahatlıkla görebiliyoruz. Komedi tarafını korurken içsel düşüncesi canlı bir yorum izlediğimi söylemek isterim. Dekor tasarımı Esin Özgün'e ait. Sade bir bekleme salonu, oyunculuğu rahatlatan objelerin oluşturduğu

dekorun en önemli özelliği siyah beyaz kare parkeler ve sarı renkli duvarlar. Oyunun sıcaklığına yakışan bir denge sağlamış. Kostüm Tasarımı ise Gizem Karasu'ya ait. Gizem Karasu'nun kişilerin özelliklerini yansıtan kostümle oyuna katkı sağladığını düşünüyorum. Oyunun eğlenceli yanını, insanların farklı yaşamlarını ve farklı sorunlarının kostümlerle anlatılmaya çalışılmasını beğendim.

Oyunculuklara gelince;

Fotoğraf: Kadife Çiçekleri

Oyun takım oyunculuğu üzerine kurulu. Karakterler takıntılarının net çıkması için dışavurumcu, bunun yanında dengeli, kimseyi öne çıkarmayan bir özen olması gerekir ki bunu oyunda net görüyoruz. Temiz oyunculukları beğendim. Oyun kurucu ve olay örgüsü akışını sağlayan Vincent karakteri oyunda doğal olarak bir tık öne çıkıyordu. Vincent rolüyle Seyfi Satmaz'ın enerjisini ve ritmini çok beğendiğimi söyleyebilirim.

Müthiş keyif aldığımız ve güldüğümüz oyun tüm dünya insanlarının takıntılarının arttığı dönemde birbirimize daha anlayışlı olmayı hatırlatması açısından oldukça keyifli...

Kadife Çiçekleri...

İkinci oyun olarak Paul Zindel'in yazdığı "Kadife Çiçekleri" adlı oyunu izledim. Pulitzer Ödüllü oyunda yazar, Sadece kadınlardan oluşan sıradan Amerikan ailesinin dramını anlatıyor. Dul, sağlık sorunları olan ve biri güzel ama hasta olan iki kızıyla hayata tutunmaya çalışan bir anne. Tek gelirleri de hafta da elli dolar karşılığında ölüme terk edilmiş, öz evladının yıllar önce gözden çıkarttığı Cici Hala... Yoksulluk ve yoksunluk içinde çırpınan kadınlar. Yazar kadınlar üzerinden erkek egemen dünyanın acımasızlığını seyirciye yüzüne tokat gibi vurarak anlatmış. Çatışma, atmosfer oluşturduğu olay örgüsünü çok beğendim. Oyun her yönetmenin farklı yorumlarla sahneleyecek kadar dramaturji çalışmasına uygun. Böyle oyunca katman katman artan çapraz çatışmalar, aileden başlayarak toplumu hatta tüm dünyanın sorunu olarak karşımıza çıkıyor.

Kadınlar üzerine yazılmış bir oyunu ancak kadın yönetmen yorumlamalı diye düşünüyorum. Yönetmen koltuğunda Şebnem Sönmez'i görüyoruz. Şebnem Sönmez'i sahnede yine kadınlardan oluşan bir oyunda izledim. Hatta Yeni Tiyatro Dergisi Emek ve Başarı Ödülleri'nde yardımcı rolde kadın oyuncu ödülünü almıştı. İlk defa yönettiği oyunu izleyeceğim. Yönetmen olarak da oldukça başarılı. Çatışma, atmosfer ve karakter bütünlüğünü çok net sahneye taşımış. İlk on dakika oyun sizi içine alıyor. Şimdi ne olacak? Çatışma katmanlı bir şekilde gelişirken duygusal geçişler bu sertliğin içinde eriyip gidecek mi? Derken oyunun duygusal geçişleri de oldukça etkili olması oyunu seyrederken keyfi iki katına çıkartıyor. Dekor tasarım Gizem Karasu'ya ait. Çok güzel ve etkili oyuna hizmet eden ve oyun kuran bir dekor. Oyuncu dekoru kullanıyor. Metin, oyuncu dekor ve kostüm dengesi oyuna güç katıyor. Kostüm tasarımı içinde aynı övgüyü yapacağım. Karakterin özelliklerine göre yorumlanan kostümler oyuncunun kostümün içinde rahat ettiğini gösteriyor. Günlük kostümler ama enerjisi var. Oyuna katkı sağlıyor. Çatışmayı güçlendirirken oyuncuları rolüne ısındırabiliyor.

Oyunculuklara gelince

Tüm oyuncuları beğendim. Dengeli, anda kalan ve devamlı değişen oyuncuları sahnede izlemek çok güzel. Net ve anlaşılır duygu geçişleri, abartısız oyunculuklar, oyunu tekrar tekrar izletir diyenlerdenim. Beatrice rolünü Beyza Ergezer Şahin çok iyi kavramış. Sorunları olan baskıcı bir anne... Yoksulluğun içinde kızlarına eziyet etmekten asla çekinmeyen ruh hastası bir kadın. Toplumun ötekisi. Yine kalbi olan bir dişi... Tüm bu özellikleri sahnede izlemek insanı mutlu ediyor. Ruth rolüne can veren Simge Defne. Sağlık sorunları olan ama evin ve okulun güzel kızı. Özgün ama yetersiz... Farkında ama korkak... Bir özelliği ve çatışmayı içinde barındıran rolün üstesinden çok iyi geliyor. Oyunun kurulmasında atmosfer ve çatışmalarda tetikleyici rolün üstesinden tertemiz gelmiş. Tillie rolünde Cansu Sabetrasekh'i seyrediyorum. Ailenin geleceğini kurtarabilecek evin küçük kızı... Ailesi tarafından ezilen ve devamlı baskı altında yaşamasına karşın başarılı olan küçük kız. Cansu Sabetrasekh naif rolün üstesinden çok iyi geldi. Seyirciyi sahneye bağladı.

Kadife Çiçekleri oyununu izlerken iyi ki tiyatro var, böyle güzel oyunları izliyoruz dedim. Alkışlarınız bol olsun. İyi seyirler.

BENGİ İSPİR: YAŞAMIMI SANAT ÜZERİNE KURDUM

ERBİL GÖKTAŞ

Sanatla ilk tanışma ve ruhunuzdaki inceliği ilk farkedişi anlatır mısınız?

Çocukluğumdan bu yana müzikle iç içeydim. Şarkı söylemeyi çok sever, hep büyük kalabalıklara konser verdiğimi hayal ederdim. Bu ilgi lise döneminde de devam etti. Annem ve babam öğretmendi. Annemin bir velisi ve aynı zamanda müzik öğretmeni olan bir arkadaşıyla görüşerek beni tanıştırması sanat yaşamımdaki dönüm noktalarından ilkini oluşturur. Bu tanışma sayesinde çok kısa bir süre sonra yapılacak olan Gazi Üniversitesi Eğitim Fakültesi Müzik Eğitimi Bölümünün sınavına hazırlanmaya başladım ve kazandım. Bu eğitimim sırasında müzikte yapmak istediğim şeyin en çok şarkı söylemek ve sahnede yer almak olduğundan emin oldum. Okulumun 2.yılında bu sefer babamın velisi Nilgün ÇELEBİ ile tanıştım. Bu duygularımı kendisi ile paylaştım. O da beni bir başka opera sanatçısı arkadaşıyla tanıştırdı. Murat GÖKSU. Kendisiyle tanışmam da sanat yaşamımdaki 2.dönüm noktası olmuştur. Çalışmalarımız sonunda konservatuvar sınavına hazırlandım. Kazandım. Müzik eğitimi bölümü önlisansımı alarak Hacettepe Üniversitesi Devlet Konservatuvarı Opera-Şan, sahne ana sanat dalı bölümünde yeni bir vizyon ve bakış açısıyla eğitimime başladım.

Ortaokul, lise ve üniversite yıllarında yeteneğiniz hangi süreçlerden geçti? Nasıl bir öğrenciydiniz?

Disiplinli, çalışkan, başarılı ve detaycı bir öğrenciydim. Üzerime düşen sorumluluklarımı eksiksiz ve zamanında yapmaya çalışmak gibi bir huyum vardı. Bunu profesyonel sanat hayatımda da yöneticiliğimde de bu şekilde devam ettiriyor ve çok faydasını görüyorum. Görev ve sorumluluklarımı elimden gelenin en iyisini yapmaya çalışarak yerine getirmek isterim.

Aileniz size katkıda bulundu mu? Bazı çocuklar şanslı olur bu konuda.

Haklısınız o konuda şanslı bir çocukluk ve gençlik dönemim oldu. Beni hep çok destekleyen, güç veren bir ailem var. Bu eğitim hayatımda da meslek hayatımda da böyle oldu. Onların bu yaklaşımı sorunlarla yılmadan usanmadan mücadele edebilme motivasyonunu da sağladı bana. Gazi Eğitim Fakültesi Müzik Eğitimi Bölümüne girmem orada 2 yıl okuyup, Hacettepe Devlet Konservatuvarı Opera Şan bölümüne geçmem, ardından Mersin Operası kuruluşunda sınava girmem, kazanınca burada profesyonel sanat hayatına atılmam da hep yanımda olmalarının verdiği güçle olmuştur.

Klasik müziğin ve operanın hayatınızdaki yerinden ve öneminden bahsedelim biraz da.

Kısaca şöyle ifade edebilirim; opera ve müzik daha doğrusu genel olarak sanat, benim hayatımın olmazsa olmazıdır. Ailem dışında yaşamımı sanat üzerine kurdum diyebilirim.

Kurumsal bir kimlikle Mersin ve Türkiye'nin kültür sanat hayatına müdahale edecek bir konuma gelmek neler hissettiriyor?

Elbette ki ağır bir sorumluluk hissettiriyor. Bir makama gelmek değil o makamın hakkını vermek benim için asıl olan. Bu bilinçle çalışıyorum. Amacımız kültürün, sanatın gerekliliğinin bilinciyle topluma bu anlamda hizmet etmek ve yaygınlaşmasını sağlamaktır. Sonraki süreçte de yaşamlarının bir parçası haline getirmek. Aydınlığın yayılmasındaki bu büyük sorumluluğumuzun farkındayım, farkındayız. Amacım görevimiz bittiğinde arkamızdan iyi bir şekilde söz ettirmek ve halka faydalı işler yapmış olmak.

Bize biraz Mersin'i, Mersin halkını anlatır mısınız? Sanata duyarlılar mı?

Bir kültür mozaiği diyebiliriz Mersin için. Bu zengin kültür çeşitliliği, şehrin ve toplumun sanata bakışını da şekillendirmiş ve yön vermiş. Gayrimüslim ve Levantenlerin de bulunuyor olmasıyla sanat, Mersin ve Mersinliler için olmazsa olmaz bir hal almış. Halkı sanatı ve sanatçıyı çok seven bir şehrimiz. Burada Gayrimüslim ve Levantenleriyle birlikte iç içe geçmiş kültürel zenginlik yaşamın kendisi olmuş. Sanatı çok seven ve çok ilgilenen bir Mersin olmuş. Nitekim bunu 1992 yılında Mersin Operasının kuruluşu ile görebiliyoruz. Türkiye'de 6 şehirde bulunan operaların dördüncüsü Mersin'de kurulmuştur. Sırasıyla Ankara, İstanbul, İzmir, Mersin, Antalya ve Samsun Operaları. 1992 yılında kurulan Mersin Operasının, operalar içinde dördüncü kurulan olması aslında bir tesadüf değildir. Mersin ve Mersin halkının kesinlikle hak ettiği bir kurum. Bunu en basit haliyle şöyle açıklayabilirim. Sadece ülkemizde Ankara Operası varken henüz İstanbul ve İzmir Operalarının daha kurulması bile söz konusu değilken, Ankara Operası tarihinde ilk kez başka bir şehre turneye çıkıyor. Turne sebebi gittikleri şehirden sürekli davet gelmesidir. Ankara Operası da buna kayıtsız kalmıyor ve tarihinde ilk kez opera başka bir şehirde temsil yapmak üzere yola çıkıyor. Yıl 1946, temsil için yola çıkılan şehir Mersin. İnanın her anlattığımda bu hikâyeyi çok duygulanır, heyecanlanırım. Ankara Operası 1946 yılında, Puccini'nin Madame Butterfly Operasıyla Mersin'e ilk turnesini gerçekleştiriyor. Halk, sanatçıları yollarda bekleyip geçerlerken onları güller atarak karşılıyor. Mersin ve Mersin halkının sanata ve kültürel etkinliklere yaklaşımını gösteren çok önemli bir örnektir. 1992 yılında kurulan Mersin Operasının kurucu sanatçılarından biriyim. Büyük bir gururla şunu söyleyebilirim ki 28 yıl boyunca çok sevdiğim sanatımı, 1946 yılında Madam Butterfly temsilinin yapılmış olduğu, o zamanki adıyla halkevi, şimdiki adıyla Kültür Merkezi sahnesinde yapmış olmanın onur ve mutluluğunu yaşayarak sergiledim. Ben bu şehirde 28 yıl boyunca böylesine sanata meraklı, sanatçısına düşkün bir şehirde bulunmaktan hep çok mutlu oldum ve gurur duydum. Ben kendimi artık Mersinli olarak addediyorum. Ve şu anda Mersin'e başka konumda hizmet ediyor olmaktan büyük mutluluk duyuyorum.

Bir belediye çalışanı olarak yepyeni bir kimlik ve duruşla, kolay erişilemeyen bir düzey yakaladınız. Bu tip konuların üstesinden gelmek zordur. Nasıl başardınız?

Az önce bahsettiğim gibi Mersin'e ve Mersinlilere kültür ve sanat adına hizmet etmek, fayda sağlamak çok yüksek bir duygu benim için. Halkımızı sanatla buluşturmak, şehrin her yerine sanatı yaymak ve benimsetmek, kültürel etkinliklerle ufku genişletmek amaç ve görevimiz. Bu doğrultuda Belediye Başkanımız Sayın Vahap SEÇER'in benimle çalışmak istemesi, destekleyen yaklaşımı, vizyoner bakışı bizim yol almamızda büyük bir güç kaynağı oluşturuyor. Amacımız Mersin'e ve Mersinlilere en iyisini ve kaliteyi sunmak. Toplumların yaşamında ve ülkelerin dimdik ayakta durmalarında kültür ve sanat ile temel oluşturmak gerekmektedir. Bu sebeple şehrimizin tüm ilçelerine sanatı götürmek kültürel etkinlikleri sunmak istiyoruz. Sanatçı kişiliğimin katkısı olduğunu düşünüyorum tabi. Mersin Devlet Opera ve Balesinde Opera Solist şarkıcılığının yanında idari görevlerim de olmuştu. Son olarak da yine kurumda sanat yönetmeni ve müdürlüğü görevini yapmıştım. Bu tecrübenin burada, belediyede faydasını görüyorum. Bunun bir avantaj olduğunun farkındayım. İdealist yaklaşım, amatör ruh ve profesyonel bakışı da ekleyince ama en önemlisi Başkanımız Sayın Vahap SEÇER'in kültüre ve sanata verdiği önem ve vizyoner kişiliğiyle her şey kolay oluyor. Başkanımız; Mersin'in kültür ve sanat şehri olmasını çok önemsiyor. Şehrin her noktasında kültürel etkinlikler ve sanat çalışmaları yapılsın istiyor. Bu vizyoner ve çağdaş yaklaşım bizim en büyük desteğimiz ve motivasyon kaynağımız. Başarılarımız bu

destekle daha da artıyor.

Ekip arkadaşlarınız ile uyumlu ve oldukça çalışkan bir yapınız var. Bize prensiplerinizden bahseder misiniz?

Her zaman söylendiği üzere sorunların değil, çözümlerin bir parçası olmaya çalışırım. Çözüm odaklı, liyakate dayalı, adil ve objektif bir iş anlayışım var. Bununla birlikte ekip çalışmasına çok önem veriyorum. Ben değil biz demeyi ve hep birlikte çalışmayı çok seviyorum. Ekip arkadaşlarımla çalışırken ilkeli, kararlı ve maksimum saygı çerçevesinde çalışmak olmazsa olmazlarımdır.

Pandemi sizi ve kültür sanat hayatını nasıl etkiledi? Bu konuda neler yapılıyor? Endişeleriniz var mı?

Olumsuz yönde etkiledi tabi ister istemez. Tüm sanat dalları olmasa da tiyatro, konser gibi etkinliklerimizin bir kısmı sanatseverlerle bir arada yapıldığında anlamlı oluyor. O atmosferi birlikte soluduğunuzda, karşılıklı enerji akışı sağlanıp sanatı yaşadığınızda etkisi anlam kazanıyor. Bu nedenle, biraz zayıfladı demek doğru olur. Ama bu süreç ve bundan sonrası bizlere yeni bir sanat anlayışı oluşacağını gösterdi. Sanatı dijital ortamlara taşıma gerekliliği doğdu. Biz de çalışmalarımızı o doğrultuda yapmaya başladık. Sağlık açısından özellikle bu sıralar salgının artış gösteriyor olmasını da göz önünde bulundurarak tiyatro, konser, söyleşi, panel gibi halkla birebir olduğumuz etkinliklerimizi, sanatseverlerimizin ve sanatçılarımızın sağlığını düşünerek erteleme kararı aldık. Ama bu sanatı ve kültürel etkinliklerimizi bitirdik anlamına gelmemektedir. Sosyal medyayı ve dijital platformu kullanmak suretiyle halkı sanatsız bırakmamaya çalışıyoruz. Bunun içinde gerek Başkanımız Sayın Vahap SEÇER ile gerekse de çalışma arkadaşlarımızla toplantılar gerçekleştirerek bir yön çiziyor, programlıyoruz.

Yeni sezon için ne gibi hazırlıklar yapılıyor? Özellikle tiyatro ve gösteriler konusunda.

Yeni sezonumuz için geniş bir yelpazede güzel bir repertuar çalışması yaptık. Çocuk oyunlarımızı, yetişkin oyunlarımızı değerli seyircilerimizle buluşturmaya başlamıştık. Ancak daha önce belirttiğim gibi şu sıralar hasta sayısındaki hızlı artış nedeniyle bir müddet ara verme kararı aldık. Bu süreç, sanatın halkla buluşması noktasında yeni bir yaklaşımı da beraberinde getirdi. Dijital paylaşım ortamları her ne kadar seyirci ile oyuncunun salonda aynı atmosferde soluyarak, oyunun enerjisini yaşamaları, etkisini ve anlamını daha da arttırıyor olsa da, sanattan sanatseveri kopartmamak için kullanılması gerekmekte. Ve pandemi bittikten sonra da dijital paylaşım ortamlarının, tüm dünyada sanatsal etkinliklerde de yeni bir mecra olarak, artarak kullanılacağını düşünüyorum. Biz de çalışmalarımıza şu an için bu şekilde yön veriyoruz.

Ülkemiz için dilekleriniz neler? Yapılması gerekenler ne olmalı? Çözüm öneriniz var mı?

Öncelikle pandeminin yarattığı bu zor süreçten ülkemizin daha fazla hasar görmeden çıkmasını diliyorum. Tüm dünyayı etkisi altına alan bu zorlu dönemden sanatın birleştirici gücüyle çıkacağımıza inancım büyük. Sanatın güzel olmayan hayatımızı güzelleştirdiği bir gerçek, ruhumuzu şifalandırdığı da. Bu sebeple sanat ve sanat kurumlarının dimdik ayakta durması büyük önem taşıyor. Büyük Önder Atatürk'ün dediği gibi '' Sanatsız kalmış bir milletin hayat damarlarından biri kopmuş demektedir." İşte bu damarı sağlıklı tutarak toplumu iyileştireceğimiz inancındayım.

Son olarak genç ve sizin gibi özel yeteneği olan arkadaşlara neler önerirsiniz?

Hayallerinin peşinden gitsinler. Ama bunun için çalışmak ve emek vermek gerektiğini asla unutmasınlar. Emek vermeden amaca ulaşmak mümkün olmadığı gibi tadı da olmuyor. Tüm genç arkadaşlarımın hedeflerine ve hayallerine kavuşmaları için kararlı olmalarını tavsiye ediyorum. Karşılarına çıkabilecek olumsuzluklar onları yıldırmamalı. Hepsine başarılar diliyorum. Yolları açık olsun.

PETER BROOK SORUYOR
“NEDEN TİYATRO YAPIYORUZ?”

PETEK KIRBOĞA

Fotoğraflar: Theatre For A New Audience izniyle...

Kathryn Hunter, Marcello Magni, and Hayley Carmichael in Why. Photo by Gerry Goodstein.

Yaşayan en büyük yönetmenlerden biri kabul edilen Peter Brook son oyunu “Neden?” de, tiyatroya övgüde bulunduğu kadar, tiyatro sanatındaki yanlışları da eleştiriyor.

Geçtiğimiz yıl New Yorkta Theatre For A New Audience Tiyatrosu Peter Brook için özel bir hafta düzenledi. Why yani “Neden” adlı oyununun Amerika prömierini gerçekleştirmenin yanı sıra, usta yönetmenin unutulmaz işleri üzerine söyleşiler, film gösterimi bir de “ Genç Yönetmenler” atölyesini gerçekleştirdi.

Neden oyunu da Amerika’daki ilk gösterimini Polonsky Shekespeare Center salonunda gerçekleştirdi. Peter Brook bu oyunu uzun yıllardır asistanlığını da yürüten Marie Helene Estienne ile birlikte kaleme aldı. Oyun 70 dakika arasız olarak sergilendi. Usta yönetmen belki içinde bulunduğumuz bu günleri tam olarak öngörmemişti ama 21. Yüzyılda hala neden tiyatro yaptığımızı sorguluyordu. Bu belki de ömrünü tiyatroya adamış bir kişinin kendiyle hesaplaşmasıydı.

Oyunda neden tiyatro yapıldığı ve nasıl bir yöntemle yapıldığı da üç oyuncu tarafından sorgulanıyor. Sahnede yönetmenin de favorileri olan üç usta oyuncu var. Hayley Carmichael, Kathryn Hunter ve Marcello Magni. Tabii ki dekor yok, yerde yönetmenin vazgeçemediği bir İran halısı, kapı olarak kullanılan bir demir dikdörtgen ve bir sandalye var. Oyun neden ve hangi yöntemlerle tiyatro yapıldığını sorguladıktan ve seyirciye anlatılanları örneklemelerle gösterdikten sonra konuyu Avant-garde tiyatro kuramcısı ve yaratıcısı Vsevolod Meyerhold’un trajedisine taşıyor.

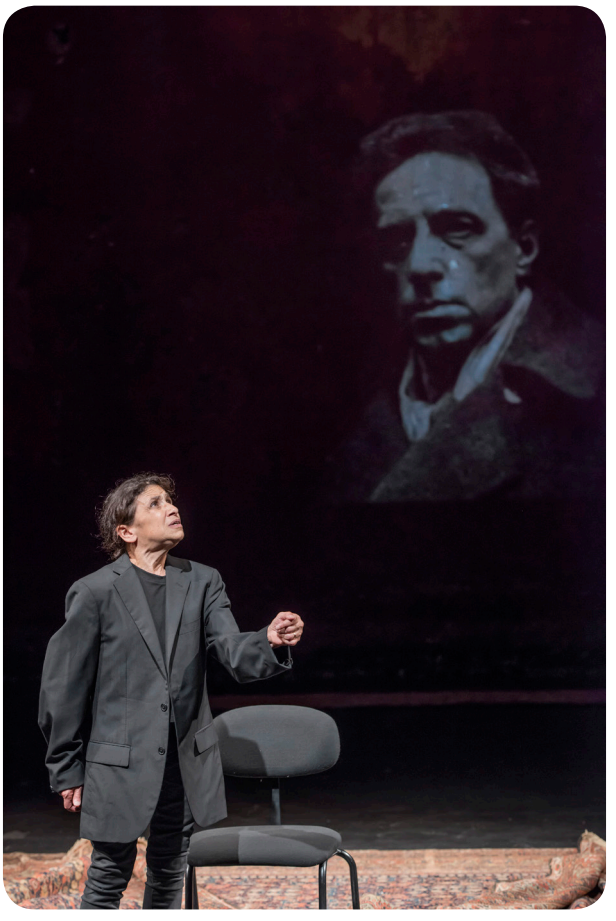
Vsevolod Meyerhold’un kendi döneminde tiyatro yaparken başına gelenleri, şüpheli ortadan kayboluş ve ölüm hikayesini dinliyoruz. Oyunda Meyerhold’ın 1920’de

söylediği " Tiyatro tehlikeli bir silahtır." sözü, hayatı boyunca tiyatro sanatı ile ortaya koydukları ve tiyatronun Sovyetler Birliği askerlerince nasıl bir silah olarak algılandığı detaylı olarak anlatılıyor. Meyerhold'un sanat yaparken aldığı tehditler, işkenceler karşısında yılmadan dik duruşu da hayranlık uyandırıyor

Hayley Carmichael and Kathryn Hunter in Why. Photo by Pascal Gely.

Oyun açılış yapıp, üç oyuncu sahneye çıktıktan sonra, zaman zaman seyirciler ile kurdukları interaktif iletişimleri ile tiyatronun teorisini tartışıyor, sorguluyor ve uygulamalı olarak gösteriyorlar. Bir oyuncunun bir rolü nasıl çalıştığı, yönetmen oyuncu ilişkisi, yönetmen metin ilişkisi, rolün seyirciye hangi yöntemle daha iyi geçtiği, iyi oyuncu olma kavramları irdeleniyor. Bu interaktif kısım seyircinin hem ilgisini ayakta tutuyor hem de normalde bir oyunda karşılaşmadığı tartışmaları onlara açıyor. Bazı sahneler farklı ele alış biçimleri ile tekrar tekrar oynanıyor. Bu bağlamda oyuncuların malzemelerini ortaya koydukları bir oyunculuk dersi olduğunu söylemeliyim. Üç usta oyuncu malzemelerini hayranlık uyandıracak bir biçimde sunuyorlar.

Kathryn Hunter in Why. Photo by Pascal Gely.

Tiyatro ve oyunun gücü ortaya koyduktan sonra oyun, bu araçlar eğer kötü amaçlar doğrultusunda kullanılırsa neler olabileceğini sorguluyor. Sadık Peter Brook takipçileri için alışılagelmedik bir oyun olduğu kesin. İki ana bölüme ayırırsak ilk bölümde seyirciyi etkileyen, güldüren ve rahatlatan oyun Meyerhold'un trajidisini anlatmaya başladığı andan itibaren seyircide artan bir gerilim yaratıyor.

Meyerhol'un bir eserinde, karakterlerin yerine koyduğu balmumu heykelleri meşalelerle yakmaları için seyirciyi davet ediyor. Bu simgesel olarak eski rejimin yakılması anlamına geliyor. Bu olaydan sonra Stalin rejiminin yıkıcı etkisinden kurtulamıyor. Oyunun bu kısmından sora Meyerhold'un başına gelenler; hapise girmesi, sanat hayatının engellenmesi, karısının gördüğü şiddet ve kendisinin şüpheli intiharı belgesel olarak gösteriliyor.

Burada artık oyuncuların ilk bölümdeki üslupları tamamen değişiyor, ilk yarıdaki neşeyle gösterilen ifade tekniklerini kullanmadan sırayla mektuplardan, transkriptlerden ve haber hesaplarından okuma yapıyorlar. İşte tam burada oyunun başındaki " Tiyatro tehlikeli bir silahtır." cümlesi bu gücü fark eden liderlerin, onu kullanarak neler yapabildiğini kavramamızı sağlıyor.

Oyunun sonunda neden tiyatro yapıyoruz sorusu kafamda " Ne için yaşıyoruz?" sorusuna dönüştü. Meyerhold'un sanatına ve inandıklarına saygısı, yaşam amacını belirleme, onun ardında durma biçimi insanın neden yaşıyor olduğunun en büyük cevabı olmalı.

Bu oyunu Amerika'ye getiren Theatre For A New Audience'ın kurucusu ve Artistik Direktörü Jeffrey Horowitz'e de değinmek isterim. Brooklyn'de bulunan bağımsız tiyatrosu ile ürettiği projeler ile ses getiren Horowitz, oyunculuk kariyerine Off Broadway'de başlamış ve 1979'da kendi tiyatrosunu hayata geçirmiş. Projelerinin yanı sıra düzenlediği paneller, söyleşiler ve atölyelerle tiyatro sanatına katkı sunmaya devam ediyor.

İSTANBUL TİYATRO FESTİVALİ'NE EKRANLARDAN BİR BAKIŞ

TÜRKÜLER TOPAL

Bu yıl İKSV tarafından 24.sü düzenlenen İstanbul Tiyatro Festivali'nde, 14 Kasım - 1 Aralık tarihleri arasında (sonradan yapılan bir duyuruyla çevrimiçi etkinlikler 14 Aralık'a kadar uzatıldı) önceki yıllardan farklı olarak, salgın koşulları çerçevesinde fiziksel katılım sağlanan gösterimlerin yanında çevrimiçi gösterimler de gerçekleştirildi. Korona virüsün aramıza mesafe koymaya zorladığı gündelik hayatımızda, seyirci ve oyuncu birlikteliğinin zorunlu olduğu tiyatro ve performans sanatları da günümüz teknolojisi yardımıyla birbirinden farklı konumlarda, farklı mekanlarda gerçekleşerek sosyal mesafeye uyum sağlamak durumunda kaldı.

Festivalin açılış gösterisi Fransız topluluk Retouramont yapımındaki Diagonale Ascendante, aynı zamanda festivalin ana mekanı olarak kullanılan Yapı Kredi Bomontiada'da hem fiziksel hem çevrimiçi olarak gerçekleşti. Diğer dikkat çeken çevrimiçi gösterilerden bazıları, seyirci katılımının performansı şekillendirdiği Map to Utopia, evlerimizin gösteri mekanına dönüştüğü Olağan-İçi Bir Gezi, dans performansı Andan Daha Kısa, grotesk dans gösterisi Dopo La Bataglia, sahne yerleştirmesiyle de deneysel bir performans Terk Edilmiş Kıyılar/Negatif Fotoğraflar oldu.

Yurtiçinden ve yurtdışından 29 dans, tiyatro ve performansa ev sahipliği yapmak üzere yola çıkan İKSV, bu gösterimlerin yanı sıra sanata dair çeşitli konularda Öğrenme ve Gelişme Programı adı altında çevrimiçi atölyeler, okuma tiyatroları ve söyleşiler gerçekleştirdi.

Editörün Bakışı Atölyesi'ne Dair

İKSV'nin Öğrenme ve Gelişme programı kapsamında 3 oturumda gerçekleşen Özlem Hemiş, Ayşe Draz ve Nalan Özübek moderatörlüğündeki Editörün Bakışı Atölyesi'nin katılımcıları arasında yer aldım. Atölyenin amacı; çeşitli mecralarda hâlihazırda oyunlarla ilgili izlenim veya eleştiri metinleri üreten katılımcıların, atölye sonunda eşleştirilen oyunlara dair izlenimlerini yazdıkları eleştiri metinleri oluşturmak. 7 katılımcının yer aldığı atölyede moderatörler tarafından seçilen 7 gösterimden festivalin açılış gösterisi Diagonale Ascendante, benim çevrimiçi izleyip yazısını yazacağım performans oldu.

Boşlukta Süzülen Bedenler Ve Gölgeler: Diagonale Ascendante

24. İstanbul Tiyatro Festivali'nin açılış gösterisi olan Diagonale Ascendante, 14 Kasım'da Yapı Kredi Bomontiada'da gerçekleşti. Henüz uçmayı keşfedemeyen ve fiziksel olarak farklı konumlarda yaşam süren bizlerse 21-28 Kasım arasında Youtube üzerinden performansı izleyebildik.

Performansın baş rollerinde dansçılar, Nathalie Tedesco ve Fanny Gombert yer alıyor. Koreografılığını Fabrice Guillot'un üstlendiği gösterinin yapımı ise Fransız topluluk Retouramont'a ait.

Diagonale Ascendante kelime anlamı olarak, -doğrudan Türkçe'ye çevrildiğinde- 'Yükselen Çapraz' anlamına geliyor. Bu şekilde pek anlaşılır olmasa da Fransızca'da köşegen terimini de karşılayan Diagonale sözcüğü, bir geometrik şeklin sağ alt köşesinden sol üst köşesine giden

en kısa yol olduğunu düşündüğümüzde performans, ismiyle özdeşleşiyor. Çünkü Diagonale Ascendante ile beraber yer üzerinde bulunduğumuz konumdan daha yukarı çıkıyoruz. Tıpkı bir dağın eteğinden zirvesine doğru kıvrılarak, meydan okuduğumuz yer çekiminin etkisiyle kimi zaman nefes nefese kimi zaman bedenimizin eğilmesine karşı koyamadan yavaş yavaş tırmanıyoruz. Bizler, yani insanoğlu ulaşmaya çalıştığımız zirveye, az çok benzer formlarda, benzer eğimlerden bu şekilde geçerek ulaşabiliyoruz. Ancak performansın bize göstermek istediği başka bir şey var: Peki ya zirveye giden yolumuz eğimli bir yol değilse... Tamamen dik bir zeminden yükselmeye çalışıyorsak? İşte o zaman Diagonale Ascendante tam anlamıyla gerçekleşmiş olur.

Ekran karşısında yerlerimizi aldığımız ilk saniyelerde zifiri bir karanlıkla karşı karşıya kalıyoruz. Işıklar yapının cephesine vurmaya başladığında, gözlerimiz çatıdan aşağıya sarkan yaylı halatlarla bellerinden bağlanmış iki dansçıyı seçiyor. Ritmik hareketlerle bir aşağı bir yukarı süzülen dansçılarımız, adeta boşlukta serbestçe hareket ediyor, yer çekiminin tüm sınırlamalarından bir halat yardımıyla kurtuluyorlar. Tanbur ve neyin yer aldığı müzik, dansçılar estetik hareketlerini sergilerken ortama mistik bir atmosfer katıyor. Onlara bir süre sonra gölgelerinin de eşlik etmesiyle gökyüzünde 4 kişi birbirinin içinden geçerek yerçekimiyle dans ediyor. Dansı daha etkileyici kılan imgeler yansıyor yapının dokusuna. Kimi zaman kendisini boşluğa bırakıyor bir dansçı, onun boşluktaki ağırlığı diğer dansçının yükselmesini sağlıyor. Bir zaman sonra fizik kurallarını unuttuğumuz yaklaşık 25 dakika süren etkileyici ve sıra dışı bir performans sunuyorlar.

Atölye kapsamında seçtiğim Diagonale Ascendante, benim için yazması oldukça zor bir gösteri oldu çünkü çok temel bir sorunum vardı: Dekor aradım yok, özel bir kostüm aradım yok. Dansçılar, tişört kot kombinasyonuyla hepimiz gibi sıradan giyinmişlerdi. Hikaye aradım ve bir ilişki kuramadım, dolayısıyla sözler de yer almıyordu gösteride ki gösteri, performans adı altında sahneleniyor. Üstelik ekrandan da hiçbir şey geçmiyor. İşte tam bu noktada doğru yere parmak bastığımı fark ettim. Ekrandan izlenilen performans etkisini kaybeder mi?

Tiyatro veya Performans Ekrandan İzlenebilir mi?

Sorunun cevabı, modern sanat etkinliklerinden performansın henüz tam olarak neyi karşıladığı kesinleşemeyen, hala tartışılan yapısı kadar karmaşık olsa da performansın etkisini yitirdiği aşikar. Bizler yaklaşık son yarım asırdır ortaya çıkan performansın ne olduğunu yeni yeni

keşfederken, hepimizin ortak noktada buluştuğu, performansı gerçekleştiren kişiyle seyircinin aynı atmosferi soluması kavramından salgın nedeniyle uzaklaşmak zorunda kaldık. Dolayısıyla performans sorunsalına bir yenisi daha eklendi: Uzaktan katılım.

Bir dramatik hikaye etrafında belli karakterlerle şekillenen tiyatronun yanında oldukça genç bir sanat dalı olan performans için de ekrandan veya fiziksel izlenebilirlik tartışması, şu anda aynı sorunlar yöneltilen tiyatro yanında çok yeni. Bu nedenle elimdeki hem performansın eleştirilmesi hem de performansı ekrandan izleyerek eleştirilmesi sorunlarına daha aşina olduğumuz bir yerden, tiyatrodan bakarak çözüme ilerleyeyim.

Mevcut salgın koşullarında birbirimizden uzak kalmamızın sağlığımız için zorunlu olduğu görüşü, tiyatronun en az bir seyirci ve en az bir oyuncunun aynı uzam içinde olan birlikteliğine balta vurmuş durumda. Bir bir salonlarını kapatan, veya oyunlarını ertelemek zorunda kalan tiyatrolar için çözüm teknolojinin yardımıyla çevrimiçi etkinliklerden geçiyor ve İKSV de aynı koşullar etrafında çevrimiçi gösterimler gerçekleştiriyor. Özlediğimiz tiyatro salonlarına bir alternatif olarak en azından hikayeyi izleyerek bir nebze deneyime ortak oluyoruz ama aynı atmosferi yaşayamamak hikayenin etkisini oldukça azaltıyor. Kadrajımız kameranın bize gösterdikleriyle sınırlanıyor. Müziğin titreşimini hissedememek, sahnenin tozunu koklayamamak ve en önemlisi sahnedeki hikayeyi anlatan karakterlerin, kendi yaşantımızla kimi zaman özdeşleştirdiğimiz noktalarında seçiminin bize bırakılmaması, bir oyunun içine girmeyi zorlaştırıyor. Hatta imkansızlaştırıyor. Tiyatronun sinemadan farkını ve büyüsünü ortadan kaldırıyor. Ama her şeye rağmen izlediğimizi aktarmak, eleştirmek yine de mümkün.

Performans içinse çevrimiçi katılım şekli, anlatıya dahil olma durumunu iyice zora sokuyor. Çünkü performansın ortak noktalarından 'tekrarlanamayan ve o ana özgü olanı, seyirci ve performans gerçekleştiren kişinin birlikteliği ile hissetmek' vurgusunu tamamen ortadan kaldırıyor. Diagonale Ascendante'taki gibi üst düzey bir fiziksel performansın sergilendiği ve fiziksel olarak katılımla bir hayli etkileyici olabileceğini düşündüğüm gösteri, kameranın etraftaki evlerin ışıklarına varıncaya kadar göstermesiyle, beni performansın içinden uzaklaştırıyor, dışlıyor. Dansçıların dünyasından uzaklaştırıyor. Zaten anlaşılmak amacıyla değil de hissedilmeye, ortak bir kavrama farklı bakış açısı sunmaya odaklanan dans gösterisi amacına ulaşamıyor.

Hal böyle olunca başta sorduğum sorunun yanıtı oldukça basitleşiyor. Teknoloji, muhakkak ki tiyatronun ve performansın yardımına koşarak bizlere ulaştırmada büyük bir misyon üstleniyor ama her ulaşan gösterinin, her seyir deneyimimizin izlediğimiz türe ait olan kodlarını ortaya çıkarmaya yetmiyor. Asıl olan dansın, tiyatronun ve performansın konu ettiği biçimde önce insan, önce hikaye anlatıcısı ve seyircinin birlikteliği.

İBRAHİM VEHBİ ATABAY

1962 Yılı Eylül ayının 20'sinde Kütahya'nın Tavşanlı ilçesinde dünyaya geldi. Tiyatroya ilkokul yıllarında kendi yaptığı kuklaları, mahallede arkadaşlarına oynatarak başladı. Kısa parodiler yazarak ilk senaryo çalışmalarına zemin hazırladı. Ortaokul yıllarında arkadaşları ile birlikte tiyatro topluluğu kurdu. Arkadaşlarının ve kendi yazdığı parodi ve oyunları değişik mekânlarda sergiledi. Öğretmenlerinin tiyatro yeteneğini keşfetmesi neticesinde Tavşanlı halkevinde tiyatro kolunda çalışmalara başladı. Tiyatro adına ilk ciddi eğitimi halkevinde gördü. Birçok oyunda gerek sahnede gerekse radyo tiyatrosunda görev aldı. Gençlik arkadaşı rahmetli Ahmet ULUÇAY ile senaryo çalışmaları yaptı. Uluçay beyaz perdeyi, sinemayı seçerken, Atabay siyah perdeyi, tiyatroyu tercih etti. Değişik kısa ve uzun metrajlı sinema filmlerinde görev alsa da hiçbir zaman sinemaya sıcak bakmadı. Osman SINAV tarafından yönetilen "Uzun Hikâye" sinema filminde 23 Tiyatrocu arkadaşı ile birlikte görev aldı. Kütahya ili Tavşanlı ve Domaniç ilçeleri Halk Eğitimi Merkezlerinde tiyatro çalışmalarına katıldı. 2007 Yılında Tavşanlı Tiyatrocular Derneğini kurdu ve halen Yönetim Kurulu Başkanlığı görevinde bulunuyor. Dernek bünyesinde Tiyatro Eğitim Merkezinin müdürlüğünü ve Tiyatrocular Derneği Tiyatrosu Genel Yönetmenliğini üstlendi. Kütahya Tavşanlı Belediyesi eski başkanlarından Ali İhsan ÇAKIR ile birlikte Belediye Tiyatrosunu kurdu ve Dernek olarak her türlü desteği verdi. Şimdi çalışmalarını Tiyatrocular Derneği Tiyatrosu çatısı altında sürdürüyor. Bursa Sanat Tiyatrosu ile birlikte tiyatro çalışmalarına katılarak oyunculuk ve yönetmenlik yaptı. Sağlık Olsun, Gitarcı Kız ve Beyaz Kelebekler, Feshaneli ile Meshaneli, Şimdi Okullu Olduk, Hasrettin ile İbiş, Çanakkale'den Sonra, İnsan Hakları, Tur İzim, Fatıma, Köy Hâkimi, Şafaktaki Gözyaşları, Görev Mağdurları, Hacıvat Meddah Oldu ve Hezarfen Hacıvat tiyatro oyunlarını yazarak genel yönetmenliğini yaptı. Halen tiyatro ve sinema için yazarlık çalışmalarını sürdürüyor. Genç tiyatrocularını oyun yazmaya teşvik ederek yeni yazarları yetiştiriyor. Her yıl açtığı tiyatro kursları ile genç yeteneklere tiyatro sevgisini aşılayarak tiyatro sahnesinde, sinema ve dizi film setlerinde ayrıca televizyon ve radyo seslendirmelerinde görev veriyor. Ahmet TURUNÇ tarafından yazılan "Dengesizler" tiyatro oyunu ile Hasibe AVŞAR tarafından yazılan "Yiyeceklerin Dünyası" ve "Tutumsuz Çocuk" tiyatro oyunlarını yönetti. T.C. Kütahya ili Tavşanlı Kaymakamlığı tarafından, görevini yerine getirmede göstermiş olduğu üstün gayret, titizlik ve hizmet anlayışından dolayı "TAKDİRNAME" ile taltif edilerek "Takdir Belgesi" verildi. Yazarlığını yaptığı "Çanakkale'den Sonra, Fatıma, Köy Hâkimi, Şafaktaki Gözyaşları, Görev Mağdurları, Sağlık Olsun, Hacıvat Meddah Oldu" tiyatro oyunları T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı, Güzel Sanatlar Genel Müdürlüğü tarafından maddi destek almaya hak kazandı. Kütahya "Gelişim Ödülleri" Törenlerinde, Kütahya Gelişim Derneği tarafından, Başarılı çalışmaları ve Kütahya ilinin sosyo ekonomik gelişimine katkı sağladığından dolayı ödüllere layık görüldü. Kütahya Kent Konseyi Tarihi ve Kültürel Değerleri Koruma Komisyonu üyeliği yaptı. "Özgür Kudüs" konulu kısa film yarışmasında 1. olan, Ömer Faruk Çetin›in senaryosunu yazıp yönettiği "Filistin'in Çiçeği" adlı kısa filmde Dede rolünü oynadı. Kütahya İli Tavşanlı İlçesi Kaymakamlığı Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı üyesidir. İHH - İnsan Hak ve Hürriyetleri Kütahya İnsani Yardım Derneği Tavşanlı Şubesi Yönetim Kurulu Başkanlığını sürdürmektedir. 2019 Yılında İHH Tiyatrosunu kurmuş ve Genel Yönetmenliğini üstlenmiştir. "Yeni Tiyatro" Aylık Sahne Sanatları Dergisi Kütahya Temsilcisidir. Çeşitli okul ve kurumlarda ayrıca Kütahya ili Tavşanlı ve Domaniç ilçeleri Halk Eğitimi Merkezi Müdürlüklerinde Tiyatro Eğitmenliği de yapan İbrahim Vehbi ATABAY, Nurten Hanımla evli olup Şeyma ve Enes isminde iki çocuğu ve Eslem isminde bir torunu vardır.

GELENEKSEL TÜRK TİYATROSU
KARAGÖZ ASLAN AVCISI

İBRAHİM VEHBİ ATABAY

(Hacivat elinde ok ve yayı ile canı sıkkın bir biçimde dalgın dalgın avdan eli boş dönmektedir. Karagöz arkasından yavaşça yaklaşır, bir süre Hacivat'ı taklit ederek arkasında yürür. Daha sonra Hacivat'ın ensesine birden vurur. Hacivat korkmuş bir şekilde;)

Hacivat: Amman Allah kim o densiz?

Karagöz: Ha ha ha benim Hacı Cav cav tanımadın mı?

Hacivat: Hay senin şakana gelsin, bu yaptığın eşek şakası be yahu.

Karagöz: Keşkek şakası mı?

Hacivat:***(Kızarak)***Bakıyorum, muzurluğun üstünde, keşkek şakası değil eşek şakası, eşşek…

Karagöz: Eşeğinde mi şakası olurmuş?

Hacivat: Olur tabi, senin yaptığın gibi patavatsızca yapılan şakalara denir.

Karagöz: Tamam tamam bir daha yapmam.

Hacivat: Hele bir yap seninle dostluğu keserim.

Karagöz: Yapmayacağız dedik ya.

Hacivat: Ha şöyle yola gel.

Karagöz: Bakıyorum avdan eli boş geliyorsun.

Hacivat: Bugün kısmet olmadı nedense.

Karagöz: Ben olsaydım ühüüü neler neler vururdum.

Hacivat: Ben seni hiç avlanırken, ok atarken görmedim.

Karagöz: Ben aslan avcısıyım, o kadar çok aslan öldürdüm ki…

Hacivat: Sen aslan avcısısın ha…

Karagöz: Yaaa, beğenemedin mi?

Hacivat: Ha ha ha güldürdün beni.

Karagöz: Gülecek ne var bunda köftehor, pataklarım haa…

Hacivat: Bizim yaşadığımız bu topraklarda hiç aslan bulunmaz da, ona gülerim.

Karagöz: Köftehor, ben sana o kadar çok öldürdüğümü söyledim. Bu topraklarda aslan bulunmayışı benim sayemde yaaa…

Hacivat: Hıh, bu topraklarda aslan bulunmayışı onun sayesindeymiş. Atmanın da bu kadarı…

Karagöz: Söylenmeyi bırak da, geçerken pazara uğra.

Hacivat: Zaten yorgunum, pazarda ne işim var benim.

Karagöz: İki tavuk al da, yengeyi sevindir köftehor.

Hacivat: Bak bunu iyi akıl ettin. Şimdi evde av eti bekliyorlardır.

Karagöz: Öyleyse hadi bana eyvallah Hacı cav cav.

Hacivat: Nereye böyle Karagözüm, pazara beraber gitsekte tavukları taşımama yardım etseydin.

Karagöz: Eve haber vermeye…

Hacivat: Ne haberi?

Karagöz: Ziyafet haberini.

Hacivat: Hayrola ziyafete mi davetlisin?

Karagöz: Vıy vıy vıy, akşam sizde av eti diye tavuk pişecek ya, ehh komşu da pişer bize de düşer değil mi köftehor.***(Sahneden çıkar.)***

Hacivat: ***(Karagözün arkasından seslenir.)***Şimdi anlaşıldı senin neden iki tavuk al dediğin, peki öyle olsun Karagözüm, akşama bekliyorum. Her ne kadar sürç-i lisan ettikse af ola, sizler kalın sağlıcakla afiyetle haydi bize de eyvallah derken, sizi de bekliyoruz erken…

ÇİZGİ ROMANDA TİYATRO - 6

ÜMİT KİREÇÇİ

Gizemler Dünyasında Puncinella

Commedia dell'Arte'nin çizgi romanda bu kadar sık kullanılmasını şaşırtıcı bulduğumu itiraf etmeliyim. Kıta Avrupasından ABD'ye oradan da uzak doğuya uzanan bir coğrafyaya yayılmış tüm ekollerde yer alıyor tiyatro türünün tiplemeleri. İtalyan menşeili çizgi romanının Martin Mystere gibi gizemleri araştıran bir ABD'li kahramanının sayfalarında türün en çok bilinen tiplemelerinden birinin; Pulcinello, yer alması da bu yüzden kaçınılmaz oluyor.

Martin Mystere ve Metamorpho(sis)

Martin Mystere çizgi roman dünyasının gizemlerini çözen ve okurunu büyük oranda bilgilendiren kahramanlardan biridir. Aslında 1970-80'lerde popüler olan komplo teorileri, uzaylılar, parapsikoloji, bilinmeyenler, telepati, spiritoloji, tarihten gelen gizemler gibi biraz tabloid haber mantığıyla biraz da aydınlanmacılık, araştırmacılık modasının bir yansıması gibidir. Erich von Däniken'in yıldızlaştığı, Peter Kolosimo, James Churchward, Charles Berlitz gibi araştırmacıların Mu'dan, Atlantis'ten, insanlığın kökenlerinden bahsederek insanlara soru sormayı öğrettiği; yaklaşık aynı, tarihlerdir bunlar aynı zamanda.

Kanımca Alfredo Castelli ve Giancarlo Alessandrini ikilisi gündemi yakalayan birçok çizgi roman sanatçısı gibi davranarak günün modasını sayfalara taşımışlarıdır. Ve iyi de yapmışlardır. Bu sırada sene 1982'dir ve efsanevi Bonelli Comics bu çalışmaya olur vererek okurlarının ufkunu genişletmekte büyük rol oynamıştır. Tay Yayınlarıysa 1984 yılında dilimize kazandırdığı yapıtla her seviyeden çizgi roman okuruna sorgulayıcı okuma yapmanın yolunu açmıştır. Ancak o yıllarda (ve öncesinde) birçok siyasi veya kültürel sebepten dolayı yayın ismi değiştirme zorunluluğu yaşandığından Martin Mystere ismi Atlantis olarak değiştirilmiştir. Ayrıca farklı yayın evlerince sürdürülen dizi halen yayınlanmaktadır.

Martin Mystere, süper gücü olmayan bir kahramandır. Onun gücü aklı ve farklı bakış açısına sahip olmasıdır. Önce Antropoloji, ardından arkeoloji öğrenimi gördü, son olarak da birçok kursun yanı sıra güzel akademisini tamamladı.

Hindistan'a gerçekleştirdiği bir gezide Tibet dağlarında iç disiplin, üçüncü göz, yoga ve gizli ilintili teknikleri öğrendi. Kendisine MU Kıtasından / Naacallar'dan kalan murchadna adlı silah verildi. Bu silah insanı bir süreliğine felç edici güce sahiptir. Ancak aynı yolculuğa katılan ve fazlaca hırslı olan arkadaşı Sergei Orloff kendisine aynı silahın öldürücü versiyonunu edindi. Böylece de iki bilim adamı arasında İndiana Jones'la Nazi bilim adamları arasında süre giden çatışmanın bir benzeri başlamış oldu.

Kahramanımız tarihle ilgili anlatılanların aslında farklı olduğunu anlattığı kitabı yazmasının ardından dünyaca tanınır. Bir de tv programı yapar. Bu arada Diana adlı uzatmalı sevgilisiyle aşk yaşarken bir macerada tanıştığı ve dost olduğu Neanderthal insanı olan Java'yı yardımcısı olarak yanına alır. Böylece bu ikili dünyayı dolaşarak bilimin yetersiz kaldığı konuları aydınlatmaya çabalarlar. Ama bu defa da Orloff'un hırslarının yanı sıra "Siyahlı Adamlar" adlı örgütle de mücadele etmek sorunda kalırlar. 1970 ve 80'lerde (tabloid) haberlere sıkça konu olan bu insanların olağanüstü sırları yok ettikleri ileri sürülürdü. Çizgi roman dizisinde de aynı görevi ifşa ederler. Sıradan insanın huzurunu kaçıracak bilgileri ve bulguları yok etmek başlıca görevleridir. Nitekim aynı yıllarda comicslere konu olan bu tipler daha sonra sinemada da izleyici karşısına çıkmıştır. Neyse, işte, Martin Mystere dünyayı dolaşarak okurunu aydınlatma ve alternatif tarih konusunda ilginç bir deneyim yaşatmaktadır.

Ancak bu kahraman ve ekibi gündemi yansıtmanın dışında özgün müdür, işte o konuda şüphelerim var.

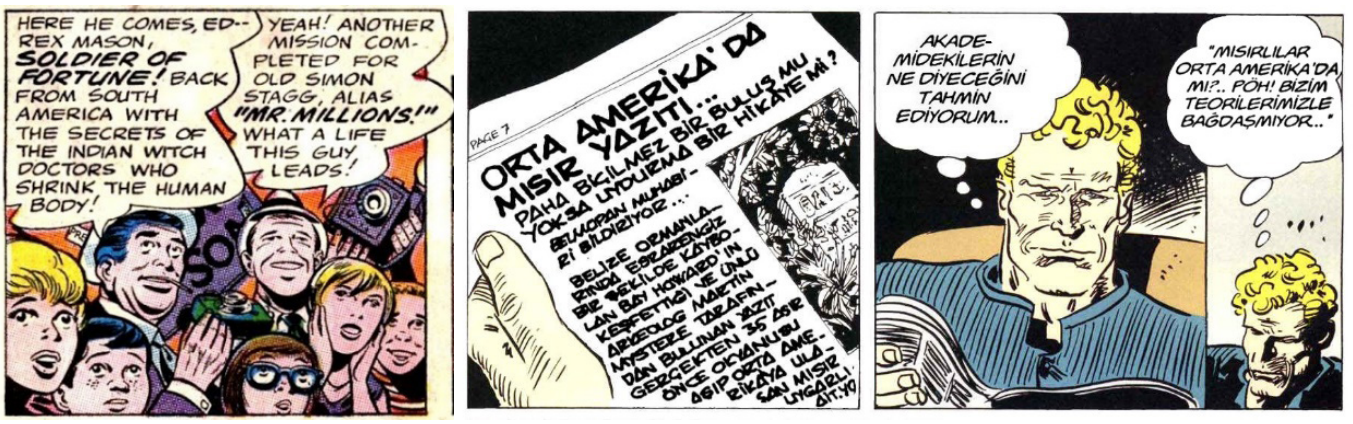
Martin Mystere okurla tanıştığında yıl 1982'dir ve ilk macerası da antik Mısır kalıntısı Luxor tapınağında geçmektedir. Dostu neanderthal insanı Java da ona eşlik etmektedir. Mısır'a düşen bir meteor taşını aramaktadırlar. Yanlarına aldıkları bir kadın araştırmacı onları öldürmeye çalışır. Siyah Giyen Adamlar da burada ortaya çıkarak onlara saldırırlar. Kahraman ikili kurtulur. İkinci bölümdeyse ikili Güney Amerika'ya giderler. Maceranın adı "Ra'nın İntikamı"dır.

Buraya kadar her şey normaldir. Ancak 1965 yılına, DC Comics'in The Brave and the Bold dizisinin 57. sayısına baktığımızda şüphelerimi ortaya çıkaran şeye rastlarız. Bob Haney'in yazdığı, Ramona Fradon'un çizdiği "The Origin of Metamorpho" macerası A. Castelli'nin yazdığı, G. Alessandrini'nin çizdiği "Gli uomini in nero" (Siyah Giyen Adamlar – Bizde "Geçmişin Sırları") macerasına

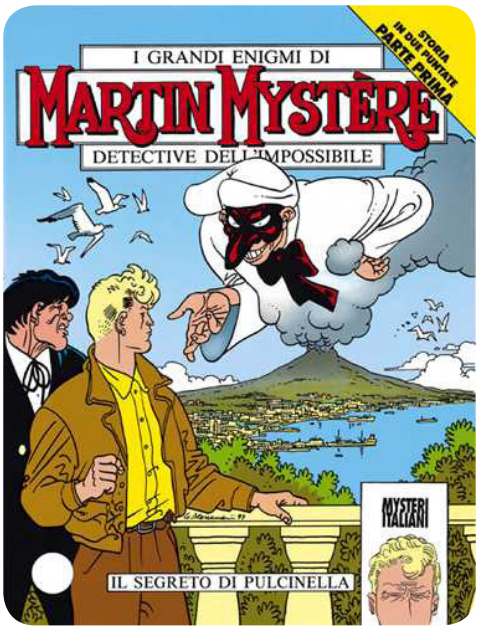
birçok yönüyle benzemektedir.

Bugüne kadar hiç dile gelmemiş, konuşulmamış olan bir konu bu. Martin Mystere'nin kökeni bir comics mi? Bence öyle.

1965 yılında yayınlanan bir macerada Metamorpho adlı kahramanın ortaya çıkışı anlatılmaktadır. Asıl adı Rex Mason olan maceracı karakter Simon Stagg adlı bir iş

adamı için çalışmaktadır. Dünyayı gezerek gizemli nesneleri bulan karakter ülkesinde hayli popülerdir. Güney Amerika'dan henüz dönmüştür ve hava alanında çılgın bir kalabalık onu beklemektedir. Rex Mason patronunun sarışın kızı Sapphire'le sevgilidir. Ancak ona aşık olan bir başkası daha vardır. O da Simon Stagg'ın neanderthal insanı yardımcısı Java'dır. Kızının kahramanla olan ilişkisini öğrenen patron onu Mısır'daki bir piramitte "Ra'nın Küresi" adı verilen bir asayı bulmaya gönderir. Yardımcısı Java da ona eşlik edecektir ve gizli bir emir üzerine onu orada öldürecektir ama Rex Mason ölmez. Bedenini çeşitli elementlere dönüştürme gücü kazanır. Yeni adı artık Metamorpho'dur.

İşte görüşüm odur ki araştırmacı Rex Mason Martin Mystere'ye, Java Java'ya, Sapphire'de Diana'ya dönüşmüştür bu yeni dizide. İlk sayının mekanı aynıdır, meslekler aynıdır, karakterler yaklaşık olarak aynıdır. Yalnız Martin'in dış görünüşü Rex Mason'dan ziyade modern tarzda çizilmiş orta yaşlı Simon Stagg'ı anımsatmaktadır. Mekanlarla süsler de az yer değiştirmiş olsalar da yaklaşık olarak aynıdır.

Pulcinella'nın veya "Soytarı'nın Sırrı"

Dizinin adını Martin Mystere'den "Atlantis"e dönüştüren duayen çizgi roman çevirmeni Ay Barka tarafından dilimize "Soytarının Sırrı" olarak çevrilen maceranın asıl adı "Il Segreto Di Pulcinella"dır. Maceranın yazarı Stefano Santarelli, çizeri Rodolf Torti'dir. İtalya'da 1993 yılında görücüye çıkan yayın bizde 1998 yılında basılmıştır.

Olay, İtalya'da, Napoli'nin tarihi Pompei şehrinin turistik kalıntılarında başlamaktadır. Commedia dell'Arte tiplemesi Pulcinella kostümüyle seyyar satıcılık yapmakta olan satıcı zabıtalardan kaçmak zorunda kalınca bir kuyuya düşer. Burada kimsenin keşfetmediği bir iskeletin tuttuğu parşömenler bulur. Kurtarıldığında ilk işi tanıdık bir profesörden yardım istemektir. Haliyle bu şekilde de kahramanımız Martin Mystere'ye ulaşılır ve dört sayılık gizemli macera da başlamış olur. Tabii kötü adam Orloff da işe dahil olur. Ve tabi konu İtalya'da geçtiğinden mafya da. Sonrası… Sonrası okuyanların keşfedeceği bir serüven.

Açıkçası bu macerada Pulcinella kostümünün kullanılması maceraya herhangi bir derinlik katmamaktadır. Yani Pulcinella tiplemesinin açgözlü olmasının ve kazanç peşinde koşturmasının dışında. O da dört sayılık macerada ancak küçük bir ayrıntı olarak yer alıyor.

Bununla birlikte tarihine sıkı sıkıya bağlı Napoli yöresinin her sene düzenlediği "Hepimiz Pulcinella'yız" (Siamo Tutti Pulcinella) yarışması bilgisi okurla paylaşılmış. Macerada kendi isminden çok maske kimliği Pulcinella'yla çağrılan kişi de bu yarışmaya katılmaktadır.

Tam adı Pulcinella (Pollicinella) Cetrulo olan Commedia dell'Arte Napoliten bir tiplemedir. İyi niyetli, saf, açgözlü ve yer yer aptalca davranan uşak tiplemesidir. Ancak sokak satıcılığı da dahil birçok işte çalıştığı da görülmektedir. Maskesindeki burun gaga şeklindedir. Bu yüzden adının "piliç" (genç tavuk) anlamı taşıyan latince

bir sözcükten geldiği düşünülmektedir.

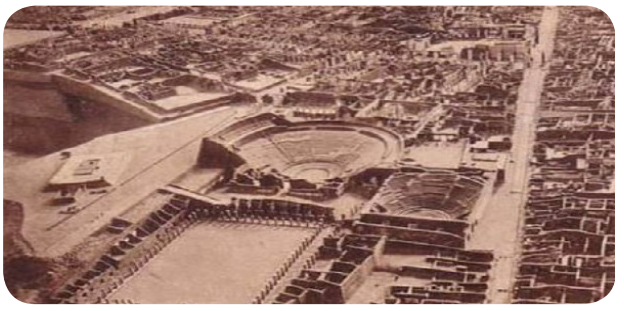

Pulninella maskesi Napoli'de Capua'lı oyuncu Silvio Fiorillo tarafından yaratılmıştır. Antonio Petito'nun kostüme son şeklini vermesiyse 19. yüzyılı bulmuştur. Bununla birlikte tiplemenin kökeninin çok daha eskiye dayandığı iddia edilmektedir. Bunların en belirgin olanı tiplemenin Roma tiyatrosundan geldiğine yönelik olandır. Bu iddiaya göre dördüncü yüzyılda adı Maccus olan bir tipleme mevcuttur ve bu tipleme göbekli olup tavuk gibi sesler çıkaran komik biridir.

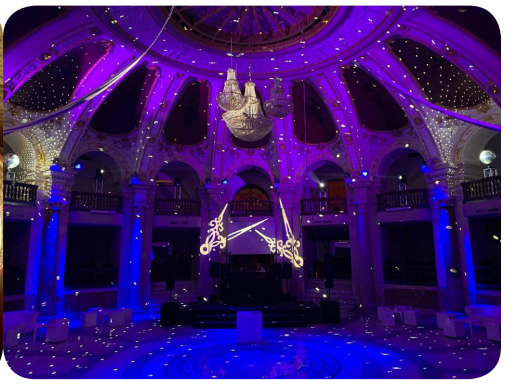
Martin Mystere çizgi romanında Pulcinella daha çok görsel bir obje olarak kullanılmıştır. Ve bir de okura ilginç gelebilecek bir yığın bilgi arasında yerel dokuyu yansıtan hoşluk olarak düşünülmüştür. Macerayı doğrudan etkileyen herhangi bir işlevi bulunmamaktadır.

Pompei Tiyatrosu'nu Es Geçmek Olmaz

Martin Mystere'nin Pompei'de geçen bu macerasında yığınla bilgi aktarılır. Kabala'dan İsis inancına, Napolinin tarihçesine kadar. Asıl odak olarak da Pompei'nin tarihçesi, yükselişi, volkan altında kalışı, kültürü, tarihi dini inançları, arkeolojik keşifler, kazıların süreci, mimarisi v.s. Ama ilginçtir bunca bilgi arasında Commedia dell'Arte'yle bağlantı kurulmasına rağmen tiyatro binasıyla ilgili tek sözcük geçmemektedir eserde.

Oysa Pompei Tiyatrosu Roma tiyatrosunun en önemli yapılarından biridir. Bu vesileyle çizgi romanda ele alınmamış da olsa burada ona yer verelim.

Kaynaklara göre Roma'da ilk zamanlar tiyatro sanatına çok önem verilmemiştir. Bu nedenle de sabit binaların inşasından önce sahneler ahşap malzemeden kurulur oyun bitiminde de kaldırılırmış. Oturma yerleriyse sadece önde oturan senatörler için hazırlanırmış. Halkın bu durumu protesto etmesi üzerine izleyicinin kendi oturma düzeneğini getirmesine izin verilmiş. Ancak bu yine de çözüm olmamış. Bu arada özellikle komedya ve pantomimaya ilginin artması sonrası sabit bina inşası zorunlu olmaya başlamıştır.

İlk büyük tiyatro binası ahşaptan inşa edilmişse de daha sonra senatonun emriyle yıkılmıştır. Roma dışında inşa edilen ilk taş yapı ise MÖ 55 yılında Pompei'de inşa edilmiştir. Bir tepenin eteklerine at nalı şeklinde inşa edilen yapı 20 bin kişilikti. Bununla birlikte hemen yanında 1000-1500 kişilik bir de Odeon inşa edilmişti. Yağışlı havalarda bu yapının üstü kapatılabilmekteydi ve dini törenler dışındaki aktivitelere hizmet etmekteydi.

Yalnız hakkını yemeyelim, Belki Pompei Tiyatrosunu atlamışlar ama Martin Mystere'de sanatçılar Napoli'nin eski iki salonunu tanıtmışlar bu macerada.

Bunların ilki San Carlo (Real Teatro di San Carlo)'dur. 4 Kasım 1737 tarihinde Napoli kralı III. Carlo'nun emriyle eskiyen Teatro San Bartolomeo sahnesinin yerine inşa edilmiştir. Görüldüğü üzere de kralın ismiyle anılmaktadır. UNESCO dünya mirasları listesinde bulunan tiyatro binası Avrupa'nın kullanılan en eski lirik opera binalarından biri olma özelliğine sahiptir.

Diğer salonsa San Carlo'nun hemen yanı başındaki San Margherita'dır. 1890 yılında kafe olarak hizmete giren ve entelektüelleri bir araya getiren mekan o günden buyana halen sergilerle dans gösterilerine ev sahipliği yapmaktadır.

Başka…

Bu kadar. Martin Mystere adlı bir çizgi roman dizisi ve tiyatroyla kesişen yolculuğu. Yaklaşık kırk yıllık yayın hayatında ben daha doyurucu tiyatrolu gizemler beklerdim ama buna da şükür.

BİR DAHİ YÖNETMEN VE AKTÖR TAYFUN ERARSLAN... ANILARA YOLCULUK... VAHŞET TANRISI VE İZDÜŞÜMÜ... METİN ÇOBAN VE AHMET UZ'UN ANILARINA SAYGIYLA... ÖZDEMİR NUTKU VE "VEFA" ŞEHİRİ GÜZEL İZMİR'İM...

CAN MURAT
YAŞAR ŞENGEL

Fotoğraf: Karar Kimin

Bu yazımdaki Dahi Yönetmen'imiz aynı zamanda usta bir tiyatro sanatçısı olan Tayfun Erarslan.

Yıl 2000… Taksim Venüs Sahnesi… Adana Devlet Tiyatrosu… "Karar Kimin"(Brian Clarke) oyununda izledim ilk kez Tayfun Erarslan'ı ve hayran kaldım. Muhteşem bir oyun gücü ve muhteşem bir yorum.

Bazen benim çılgınlıklarım vardır. Eskiden hafta sonları uçağa atlar İstanbul'dan Ankara veya İzmir'e gider en az dört oyun izler dönerdim. Yıl 2008 yanılmıyorsam. Tayfun Erarslan, İzmir'de ve "Bir Garip Orhan Veli" oyununu oynuyor haberini alınca bir hafta sonu Tayfun Erarslan için İzmir'e gelmiştim. Oyun sonrasında kendisi ile tanışmıştım. Hayatımda yaşadığım en mutlu günlerden birisiydi. Kendisine "Çok Özel Bir Yaşama Dokunuş" oyunumu takdim etmiştim. Oyun ve yorum ve de yönetmenlik gene muhteşemdi…

Son iki yıldır İzmir'de "İkimizin Dünyası" oyununu en az sekiz kez izledim. Melike Aslı Kılan ile harikalar yarattılar.

Karşılaştığım her fırsatta iki dakika da olsa kendisi ile sohbet etmek benim için "Honneur"dür. Umarım bir gün yollarımız yeniden kesişir ve çevirdiğim bir oyunu ya yönetir ya da oynar…

Gelelim "Vahşet Tanrısı" oyununa. Oyunun İstanbul Devlet Tiyatrosu prodüksiyonunda Zerrin Tekindor, Ülkü Duru, Zafer Algöz, İştar Gökseven harikalar yaratmışlardı. Yanılmıyorsam sekiz kez izlediğim oyun hala aklımda derken bu sezon oyunun Güzel İzmir'imde İzmir Devlet Tiyatrosu tarafından sahneleneceğini duyunca havalara uçtum. Hele Yönetmen'in adını duyunca… Dahi Yönetmenim Tayfun Erarslan…

Oyunun Yazarı Yasmina Reza, 01 Mayıs 1959'da İran asıllı Rus Yahudisi, mühendis iş adamı bir baba ve Macar kemancı bir annenin kızı olarak Paris'te dünyaya geldi.

Aile,"Demir Perde"nin yıkılmasının ardından Paris'te yaşamaya başlamıştı. Yasmina Reza "Le Dieu Üniversitesi - Nanterre"de tiyatro ve sosyoloji öğrenimi gördü. Oyun yazarak başladığı edebiyat hayatına roman ve senaryoyla devam etti. 1994'te yazdığı Art *(Sanat)* adlı oyunuyla uluslararası bir itibara kavuştu. Oyunları 35 dile çevrildi ve tüm dünyada saygın sahnelerde sergilendi. Romanları da oyunları kadar başarı kazanan Yasmina Reza, 2016'da *Babil* adlı eseriyle Renaudot Edebiyat Ödülü'ne layık görüldü.

Yasmina Reza sanat hayatına oyuncu olarak başladı. Molière ve Marivaux'nun oyunları dahil olmak üzere birçok oyunda rol aldı. 1987'de yazdığı *Conversation Apres Un Enterrement – Cenazeden Sonra Sohbetler* adlı oyunu, Yasmina Reza'ya Molière Ödülleri'nde "En İyi Yazar Ödülü" nü kazandırdı. Ardından Laurence Olivier ve Tony Ödülleri geldi. Daha sonra da Roman Polanski için Kafka'nın *Metamorfoz* aldı oyununu Fransızcaya çevirdi ve "En İyi Çevirmen" ödülüne layık görüldü. İkinci oyunu *La Treversée de L'hiver (Kış Geçidi)* ona, 1990 yılında, Molière Ödülleri›nde «En İyi Fringe Yapımı Ödülü»nü kazandırdı. Yasmina Reza, bir sonraki oyunu *L'Homme de Hasard- Beklenmeven Adam* ile İngiltere'de, Fransa'da, İskandinavya'da, Almanya'da ve New York'ta çok başarılı yapımlara imza attı. 1995'te *Art-Sanat adlı* oyunu Paris'te prömiyer yaptı ve Molière Ödülleri'nde kendisine ikinci kez "En İyi Yazar Ödülü"nü kazandırdı. O zamandan beri dünyanın dört bir köşesinde oynandı ve otuzu aşkın dile çevrildi. Londra prodüksiyonu, 1996-97 sezonunda Laurence Olivier ve Evening Standard ödüllerine layık görüldü. Aynı yapım Tony Ödülleri'nde "En İyi Oyun Ödülü»nü aldı, Trois Versions de la Vie - *Yaşam x3* adlı oyunu ise Avrupa'da, Kuzey Amerika'da ve Avustralya'da sahnelendi. *Vahşet Tanrısı - Le Dieu du Camage* adlı oyunu ilk kez, 24 Kasım 2007'de, Zürih'te Jürgen Gosch yönetmenliğinde oynandı ve Vinennese Nestroy-Theatre Ödülleri'nde "En İyi Almanca Oynanan Oyun Ödülü'nü aldı. Oyun, 2008 yılında Londra'da Christopher Hampton çevirisiyle ve Matthew Warchus'ın yönetiminde oynandı. Rolleri Ralph Fiennes, Tamsin Greig, Janet McTeer ve Ken Stott paylaştı. Bu yapım Laurence Olivier Ödülleri'nde "En İyi Komedi Ödülü"ne layık görüldü. Ödülü Yasmina Reza adına Christophe Hampton aldı.

Fotoğraflar: Karar Kimin

Oyunun çevirmeni Zeynep Avcı, öykü ve oyun yazarı ve de çevirmen bir büyüğümüz. 06 Haziran 1947 tarihinde Kütahya'da doğdu. Zeynep Karabey imzasını da yazılarında kullandı. Erenköy Kız Lisesi Ortaokul kısımından

ve Özel Kadıköy Kız Koleji'nden mezun oldu. ODTÜ İdari Bilimler Fakültesi ile İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Sosyoloji Bölümü'ndeki öğrenimini tamamlamadı. Cumhuriyet, Yeni İstanbul, Milliyet, Hürriyet, Dünya gazetelerinde; Sipa Pres Türkiye Temsilciliği'nde, TRT Paris Bürosu, Pamuk Çocuk ve Focus Dergilerinde çalıştı. Bu dergilerin yönetmenliğini yaptı. Çalışmalarını Bodrum ve İstanbul'da sürdürüyor.

Fotoğraf: Tayfun Erarslan

Öykü, inceleme ve eleştirileri, 1981'den itibaren, bir süre editörlük yaptığı Yazko Somut ile Milliyet Sanat, Varlık, Cumhuriyet Kitap, kitap-lık gibi çok sayıda dergide yer aldı. Zülfü Livaneli, Atıf Yılmaz gibi ünlü yönetmenlerin çektiği bazı sinema filmleri için senaryolar yazdı.

Gılgamış oyunu ile Ankara Sanat Kurumu Odülü'nü, *Abelard ve Heloise* ile Avni Dilligil En İyi Çeviri Ödülü›nü aldı. Telif eserlerinin yanı sıra çevirilerindeki temiz ve kusursuz Türkçesiyle dikkat çekti.

Oyunun Yönetmeni Tayfun Erarslan, 1967 yılında Almanya'da doğdu. 1984-1988 yılları arasında aldığı kamu yönetimi eğitiminden sonra, 1988- 1992 yılları arasında, Ankara Devlet Konservatuvarı Tiyatro Oyunculuk Bölümünde öğrenim gördü. 1993 yılından bu yana Devlet Tiyatrolarında görev yapmaktadır.

Fotoğraf: Bir Garip Orhan Veli

1993-2002 yılları arasında Adana Devlet Tiyatrosu'nda oyuncu olarak , 2002-2004 yılları arasında Diyarbakır Devlet Tiyatrosu'nda "Sanat Yönetmeni-Müdür" olarak, 2004-2007 yılları arasında Ankara Devlet Tiyatrosunda oyuncu ve "Sanat Yönetmeni Müdür" olarak çalıştı. 2007 yılından beri oyuncu olarak çalışmakta olduğu İzmir Devlet Tiyatrosu'nda ise 2015-2018 yılları arasında "Sanat Yönetmeni-Müdür" olarak görev aldı.

Rejisörlük de yapan Tayfun Erarslan, 50'ye yakın oyunda ve çeşitli televizyon dizilerinde oyuncu olarak yer aldı.

Yönettiği Oyunlar:

Bağdat Hatun, Babaannem Yüz Yaşında (Adana DT); Gulyabani, Yıldızcı Kral ve Akıllı Sovtarı (Diyarbakır DT) Bir Garip Orhan Veli, Serefine İnsanoğlu, Ölüm öpücüğü, Yerin Altında (İzmir DT) Ölüm Öpücüğü (Trabzon DT) Ah-u Zelha (Adana DT) Tohum ve Toprak(Bursa DT) Kurban, Çiçu (İzmir DT) Elveda Saravbosna (Van-İzmir DT ortak yapım) Medvum (Trabzon DT) Vahşet Tanrısı (İzmir DT)

Yasmina Reza'yı ilk olarak dünyanın pek çok ülkesinde ve ülkemizde de sahnelenen *Art - Sanat* isimli oyunundan hatırlıyoruz. Çağımızda yani modern zamanda yaşanan dostlukları ve tabii ki modern sanatı sorgulayan *Art-Sanat* oyunu Tiyatro İstanbul tarafından sahnelenmiş ve Gencay Gürün yönetimindeki oyunda Türk Tiyatrosu'nun büyük ustaları Cihan Ünal, Cüneyt Türel ve Can Gürzap rol almıştı.

Yasmina Reza'nın ülkemizde izlediğimiz ikinci oyununu Türkiye'de ilk kez 2002-2003 yılında Tiyatro Stüdyosu tarafından sahnelenmiştir. *Yaşamın Üç Yüzü* isimli bu komedi; insan - insan, insan - toplum ilişkilerini sorgulayan bir oyundur. Bu arayış ve sorgulamalar sonunda varılan nokta ise bir anlamsızlıklar yumağından oluşan bir mutsuzluklar bütünüdür. Oyunda bu sorgulama iki evli çiftin yaşamına girilerek irdelenmek istenir. Önce birinci çiftin sonra onlara akşam yemeğine gelen ancak davet gününü şaşıran ikinci çiftin kendi içlerinde yaşadıkları, sonra da çiftler arasında yaşananlar sahneye getirilir ve aynı durum en baştan alınarak üç kez yinelenir. Oyunun çevirisini Çetin İpekkaya yapmış ve oyunu Ahmet Levendoğlu yönetmiştir. Oyunda Ömer Çolakoğlu, Mehlika Balkan, Mutlu Güney ve Yasemin Alkaya rol almışlardır.

Canım Türkiye'mde ilk kez 2009-2010 sezonunda İstanbul Devlet Tiyatrosu'nda sahnelenen *Vahşet Tanrısı* ya da esas isimiyle *Le Dieu du Camage*, ilk kez 08 Aralık 2006'da Zürih'te Jurgren Gosch yönetiminde oynanan Tony Ödül'lü bir tiyatro oyunudur. İngilizce olarak ise ilk kez Londra'da 25 Mart 2008'de oynanmıştır. (Çevirmen: Christopher Hampton) Oyun, parkta birinin çocuğu diğerine

zarar veren iki ailenin bu olayı uygar şekilde konuşmak için bir araya gelmelerini konu alır. Ancak oyun devam ettikçe aile bireyleri gittikçe çocuklaşır ve bunun sonucunda oyun karmaşa içinde sonuçlanır. 2009 yılında oyun, Laurence Olivier Ödülleri kapsamında "En İyi Yeni Komedi Ödülü"nü kazandı. Broadway yapımı ise resmi olarak 22 Mart 2009'da Matthew Warchus'un yönetmenliğinde perdelerini açtı. Oyun, 2011 yılında Roman Polanski tarafından *Acımasız Tanrı* (orijinal başlık: *Carnage*) adıyla beyazperdeye uyarlanmıştır.Film, genellikle olumlu tepkiler almıştır.Paris'te Antoine Tiyatrosu'ndaki sahnelenişinde yönetmenliği Yasmina Reza yapmış ve Veronique rolünü Isabelle Huppert üstlenmiştir.

Yasmina Reza, bu oyunda günümüz anne ve babalarının çocukları ve birbirileri ile yaşadığı sorunları anlatırken günümüz kadın erkek ilişkilerini saygı değer seyircilerimize anlatmayı denemiş. Dahi Yönetmenimiz Tayfun Erarslan, yazarın ince zekâ nüanslarını birbirine ekleyerek ağır tempolu olarak da oynanabilecek imkanı sağlayan bir tekste sahip bir oyunu değerli seyircilerimizin de çok hoşuna gidecek tatlı ve komik bir oyun haline dönüştürmüş. Oyunun orijinal metinini okuma fırsatı bulduğumda bu fikire kapıldım. Yaşımız ne olursa olsun çocuklaşabileceğimizi unutmayalım. Çocuklarının kavgası hakkında konuşmak üzere buluşan iki çiftin, başta dingin, uygar ve ölçülü başlayan sohbetleri, zaman ilerledikçe dozajını arttırıyor ve kontroldan çıkıyor ve de ortalık ortam beklenmedik bir şekilde savaş alanına dönüyor. Yasmina Reza bir şekilde aşırı modern, problemsiz ve sessiz görünen batı medeniyetini simgeleyebilecek kutunun kapağını önce hafiften kaldırıyor, sonra kapağı tamamen açıyor. Kutunun içinde sıkışıp kalmış olan tüm pislikler, yalanlar, şarlatanlıklar, çıkar çatışmaları, sevgisizlik, saygısızlık, ve hoşgörüsüzlük ortaya çıkıyor.

Fotoğraf: Yasmina Reza

Oyunun İstanbul Devlet Tiyatrosu versiyonu oyun broşüründe oyunun yönetmeni Celal Kadri Kınoğlu'nun da söylediği gibi: "Bir insanın, gerçekten kim olduğu bazen hayatta tam olarak birden bire ortaya çıkmıyor. Ancak aniden gelişen olaylar, başkalarıyla yaşadığı çatışmalar karakterin gölgede kalmış taraflarını aydınlatıyor." Ne kadar doğru değil mi?

Oyunun dekor tasarımı Murat Gülmez'e ait. Çok titiz bir çalışma yapmış bu kesin. Kendisi ile sohbet edebilseydim soracağım sorular olabilirdi yarattığı simgesel farklılıklar için. Benim sorularım ve simgelerim kendime kalsın, yapılan iş muhteşem. Kostüm Tasarımı Funda Çebi, Işık Tasarımı Zeki Kayar, Müzik Kerem Memişoğlu çalışmalarıyla muhteşem işler başarmışlar. Kutluyorum ve pırıl pırıl alınlarından öpüyorum.

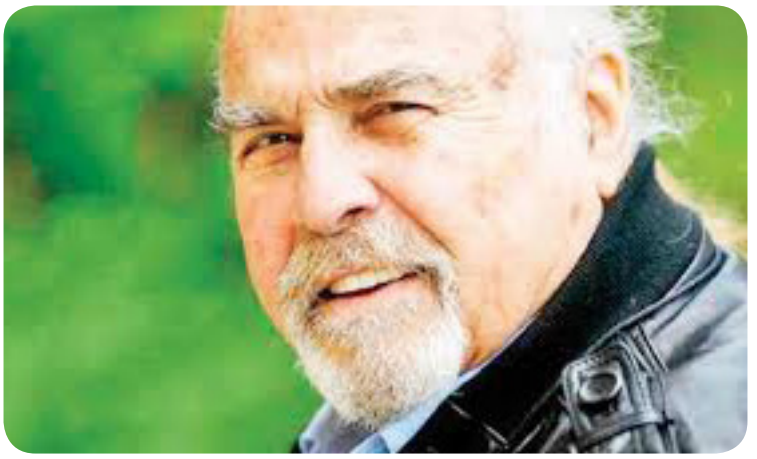
Fotoğraf: Zeynep Avcı

Yönetmen Yardımcısı Zeynep Nutku'nun Dahi Yönetmen'imize tam destek verdiği oyun izlenirken hissediliyor. Kendisinin belki de genlerden de gelen "Tiyatro Sanatı"na aşkı, koruyucu ve yapıcı yaklaşımı, derya deniz kültürü, adam gibi adam veya insan gibi insan diye tanımlayacağımız kişiliği zaten tiyatro dünyasında hayranlık uyandırmakta ve kendisini ön plana çıkartmakta. Yolu açık ve başarıları daim olsun.

Oyuncularımız; Özlem Başkaya, Canan Erener Şen, Ali Hakan Beşen, Mustafa Çolak tam bir ekip çalışması içinde muhteşem bir eser çıkarmışlar. Üç senedir İzmir'de oyunları takip edebildiğim için bu zaman sürecinde Ali Hakan Beşen ve Mustafa Çolak'ı oynadıkları oyunlarda gururla izledim. Özlem Başkaya ve Canan Erener

Şen'i ilk kez izliyorum ve her ikisinin de sergiledikleri yorumlara bayıldım. Bundan sonra sıkı bir hayranları var. Unutmasınlar…

Kasım ayı acılarıyla geldi. Önce İstanbul Belediyesi Şehir Tiyatroları oyuncularından Metin Çoban Ustamızın vefatıyla sarsıldık. Güzellikler Evi'nde en uzun soluklu çalışan kişilerden birisiydi. Muhsin Ertuğrul'un el verdiği insanlardan birisidir. Maddi imkansızlıklar nedeniyle evine gidecek parası olmadığı için Muhsin Ertuğrul kendisine tiyatroda sahnenin arka tarafında bir bölümde yatabilmesi için izin verdi. Acaba sahne arkadaşları gereken destek ve ilgiyi gösterdiler mi? Para kazanmak için herkesten gizli şarkıcılık yaptığı günlerde bunu fark eden bir tiyatrocu kendisini şikayet edip yaşattığı problem için şu anda huzurlu mudur acaba? Son oynadığı oyunlardan *12 Öfkeli Adam* oyunu kulisinde acaba kendisini kıranlar oldu mu? O oyundan kaç oyuncumuz cenaze töreninde vardı acaba? Şu yalan dünyada kimseyi kırmayalım ve sevelim ve de sevilelim… Bu arada ben çok mutluyum kendisini tanıdığım için ve hayatında aldığı ilk ve son ödülü Jüri Başkanı ve Koordinatörü olduğum "Rotary Tiyatro Ödülleri" nde "Onur Ödülü" olarak aldığı için. 2014 Ödül Töreni gecesi heyecanı ve mutluluğu şu an bile gözlerimin önünde.

Fotoğraf: Özdemir Nutku

Kasım ayının ikinci kayıbı İstanbul Belediyesi Şehir Tiyatroları oyuncularından Ahmet Uz. Yıllarca kendisini gururla izlediğim Ahmet Uz'u eskiden tanımazdım fakat 2016 yılında Hatay'da çalışırken Tiyatrokare-Nedim Saban *Leyla'nın Evi* oyununa çalıştığım kurum adına ev sahipliği yaparken tanışmak "Honneur"üne eriştim. Mütevazı, ağır başlı, hoş sohbet ve entelektüel kişiliğine hayran kaldım. İyi ki de tanımışım şimdi bana bir hatıra kaldı. Rengin Uz Kardeşimin her zaman yanındayım.

Her iki üstadımızın anılarına saygıyla. Sabır sabır sabır…

Yazımı tamamlamadan önce bahsetmem gereken bir konu daha var. Birinci ölüm yıldönümü ve Özdemir Nutku… Türk Tiyatro tarihinin mihenk taşı Prof. Dr. Özdemir Nutku'nun aramızdan ayrılışının ilk yılında, ailesi, dostları, meslektaşları ve öğrencileri O'nunla yaşadıkları anılarını paylaştılar. Bi Dünya Tiyatro, Sahne ve Görsel Sanatlar Derneği'nin katkılarıyla hazırlanan anma etkinliğine, Prof. Dr. Hülya Nutku, Prof. Dr. İlber Ortaylı, Prof. Dr. Semih Çelenk, Doç. Dr. Özlem Turan Belkıs, Civan Canova, Vahide Perçin, Gürol Tonbul, Yunus Emre Bozdoğan, çocukları Elif ve Zeynep Nutku konuşmacı olarak katıldılar. Moderatörlüğünü Süreyya Kilimci'nin yaptığı anma töreni muhteşemdi. Özdemir Nutku mezunlarından ve Bi Dünya Tiyatro, Sahne Ve Görsel Sanatlar Topluluğu Derneği Başkanı Deniz Turhan Hotiç, bu törende "Bir çınar ağacı değildir o, Özdemir Nutku bir ormandır. Cumhuriyet döneminin en önemli aydınlarının başında gelen Sümerolog Muazzez İlmiye Çığ'ın, Sümer tabletinden bir çevirisi şöyledir: "Madem biliyorsun, neden öğretmiyorsun?". İşte bu, Özdemir Nutku'nun bir entelektüel olmanın da ötesinde, ışık tutan, yol gösteren bir özelliğe sahip olduğunun en gerçek karşılığı olsa gerek. Onun bilge kişiliği ile bir adım öne çıkmasının, büyük bir değer olarak anılmasının asıl anlamı burada yatar" şeklinde konuştu.

Bu törenin ardından akşam ise muhteşem bir belgesel vardı. Kerem Saltuk tarafından hazırlanmış olan "Özdemir Hoca'yı Tanımak" Röportaj/Belgeseli tek kelime ile mükemmeldi.

Burada bahsetmek istediğim esas nokta bu tarz bir "Anma" İstanbul'da hiçbir zaman hiçbir kimse için yapılmadı ve yapılmayacak. Kıskanç bir insan değilim ama ilk kez bir kıskançlık yaşadım. Özdemir Nutku Hoca'mızın öğrencilerini kıskandım. Kendisi ile Elginkan Vakfı Ödül Töreni'nde tanışmıştım, sonra iki galada karşılaştık sohbet ettik. Keşke daha önce İzmir'e yerleşseydim, keşke hocamızı daha fazla tanıyabilseydim, veya keşke öğrencisi ve dostu olabilseydim. Eminim beni çok severdi ben de onu. Zira mantıklarımız çok yakınmış ve tiyatro aşkımız zaten esas nokta. Kendisi için gösterilen bu ne sevgi, bu ne güzel duygular… Anısına saygıyla…

Teşekkürler Güzel İzmir'im… "Vefa" kelimesinin simgesi güzel şehir… Bu "Vefa" başka bir şehirde yaşanmaz… Bu "Vefa" ya neden olan Özdemir Nutku Üstadım, "Tiyatro" adına İzmir için yaptıklarınız için yeni bir İzmir'li kardeşiniz olarak şükranlarımla… Her zaman kalbimizdesiniz…

"Sevgi Saygı Hoşgörü" "C'est La Vie!"

POYRAZ DENİZ GENÇ: TİYATRO ACITIR

MUSTAFA İRİ

Seni biraz tanıyabilir miyiz? Tiyatroya nasıl başladın?

Almanya'da doğdum. Ana okulunda öğretmenler sizi yeteneklerinize göre ayırıyor. Tabi bu sizi gözlemleyip keşfetmeleriyle başlıyor. Ayrıca Almanya festivaller açısından çok renkli bir kültüre sahip. Festivaller önem teşkil ediyor. Benim de en sevdiğim dönemler bunlar olurdu. Yüzünüzü boyayıp olmak istediğiniz karakterin kıyafetleri ile festivalde yerinizi alırdınız. Ben bu festivallere haftalar öncesinden ne yapacağıma heyecanla karar verip, jest ve mimik çalışırdım. Hocam bu yönümü görmüş olmalı ki; beni tiyatro koluna almış. Yılbaşı etkinliklerinde çeşitli şiir okumaları ve gösterilere çıkmama vesile olmuştu. Türkiye›ye döndüğümüzde tiyatro ile bir müddet vedalaşmak zorunda kalmıştım. Türkçe'yi öğrendikten sonra zaten konservatuar süreci başladı ve devam etti.

Şu anda neler yapıyorsun?

İzmir Devlet Tiyatrosu›nda «Moira'nın Gece Döngüsü" oyununda Genç Khron'u oynuyorum. Erkan Canlı yazdı ve Musa Arslanali yönetti. Fantastik dram türünde alışılmışın dışında, ses getiren farklı bir oyun oldu.

Devlet Tiyatroları hakkında ne düşünüyorsun?

Devlet Tiyatrosu çok özel bir kurum. Yeni dönemde ise çok farklı özel işlere imza atılıyor. Bunun için birçok sahne açıldı. Ve bu sahneler dünya standartları ayarında. 'Kamyon Tiyatrosu', Anadolu'nun tüm köşelerinde minik seyircilere ulaşıp sayısız oyun sergiledi, sergiliyor. Devlet Tiyatroları Genel Müdürü'müz Sayın Mustafa Kurt çok güzel ve başarılı işler yürütüyor. İzmir Devlet Tiyatrosu'nda Müdürümüz Sayın Levent Ulukut aynı şekilde seyircileri harika oyunlarla buluşturmak için çalışmalarını durmadan sürdürüyor. Bu konularda hocalarımızın desteğini ve çabasını büyük şekilde hissediyoruz.

Umut Veren Erkek Oyuncu ödülünü kazandın. Ne hissediyorsun?

Bu benim ilk ödülüm. Yeni Tiyatro Dergisi Ödülleri en önemli ödüllerden. Bu benim için çok özel oldu. Erbil Bey'in de bu ödüller ile çalışmalarını biliyorum. Türkiye'nin tiyatro ve sanat adına basılı bir dergisinin olması Erbil Bey sayesinde hayata geçiyor. Bu yüzden Erbil hocamızın varlığı bizim için ayrı bir ödül.

Alternatif tiyatro hakkında ne düşünüyorsun? Seni alternatif işlerde izleyebilecek miyiz?

Alternatif tiyatro çok başka bir dünya aslında. Benim her zaman gönlümde yatan alternatif tiyatro yapmak olmuştur. İstanbul'da harika işler yapılıyor. Sanat algısının sınırları aşan ve zorlayan yapımlar, büyülenerek izlediğimiz işler oluyor. "Efendim sanat ders vermelidir, öğretmelidir!" algısı veya ''Estetik olmalı, tat vermelidir!" algısı çürüyen beyinlerle neredeyse yarım asır önce bitti. Postmodern hatta postmodern ötesini yaşıyor dünya. Sanat bir öğreti değildir, yaşamın yansımasıdır. Ne anlattığı değil, nasıl anlattığı önemlidir. Hayat da öyledir. Bir düzlem içinde akar. O düzlemde eylemler zinciri ile birbirine

bağlı neden sonuç evresi ile vuku bulur. Size ders vermekten öte, sizi gözlemci yapar. Nasıl olduğu ve ne şekilde sonuçlanacağı önemlidir. O sonucun size nasıl bir ders verdiği değil, size ne hissettirdiği önemlidir. Katarsis bir arınma metodu. Bir ders öğretisi. Bir nevi rahatlama. Ama bahsettiğim olgu, sizi sürekli duygu çeşitliliği ile 'anda' tutup sarmalaması. Bu oyunların büyüsü farklı. O yüzden alternatif işler önemli.

Peki Covid-19 salgını tiyatroyu nasıl etkiledi ve dijital tiyatroya geçişi nasıl değerlendiriyorsun?

Dijital tiyatro, bu olağanüstü durumda insanın akıl kaybı ile yapılmaya çalışılan bir zırvalık gibi geliyor bana. Çünkü tiyatronun en önemli unsuru seyirci ile olması. Biricik olması. Var sayalım 'Hamlet', dijital olarak sahnelendi. Filmden farklı ne yaptınız? Durum sahnede geçiyor diye mi farklı oluyor? Ya da canlı olarak oynadınız, bir tek alkışın olmaması onu tiyatro yapar mı? Başka bir soru soralım. Dördüncü duvar olmayan interaktif oyunlarda seyirci ile yorum kutusundan mı bağlantı kurulacak? O yüzden 'tiyatro seyirci ile oyuncunun biricik duygulanımı o atmosfer ve mekan büyüsünü yaşamak› aslolandır. Tiyatro binlerce yıldır seyirci ile yapılıyor, sonrası da böyle. Bu salgın bir gün bitecek ve yaşam her türlü yolunu bulup, milyonlarca yıldır varolduğu gibi yaşamaya devam edecek.

Başka sanat dalları ile ilgileniyor musun?

Küçüklüğümden beri klasik gitar çalıyorum. Sanırım beş yıldır mızıka çalıyorum. Onlara, hayatıma girmiş çeşitli arkadaşlarımın isimlerini veriyorum. Bu da değişik bir tutku.

Takip ettiğin tiyatro gurubu var mı?

Craft Tiyatro'nun işleri çok başarılı. Çağ Çalışkur ile uzun süre çalıştım. Üstümde çok emeği var.

En sevdiğin oyun ve karakter hangisi?

III.Richard. Bu oyuna ve karaktere ayrı bir takıntım var. Teksti ezbere biliyorum. Dönüp dönüp tekrar okuyorum. Sanırım yüz kere okumuşumdur.

Oyuncu olarak tekste nasıl yaklaşıyorsun?

Önce güçlü bir ezber. Çünkü oyunun refleks hafızada olması önemli. Bundan sonra duyusal çalışmalar yapabilirsiniz. Çeşitli doğaçlamalarla karakter derinliği oluşturmak önemli. Nasıl baktığı, nasıl yürüdüğü, tavrından tutun, ne yediğine kadar hepsini ince şekilde işlemek gerek. O zaman yaşayan biri oluyor. Ezbere oynayan biri olmuyor. Gerçek duyguları yakalamak hakikati çözümlemek gerek. Bu da size duyguları getiriyor. Coşuyor veya acı çekiyorsunuz; ama gerçekten. O acıyı defalarca yaşıyor olabilirsiniz ama acıdan bir haz oluşturuyor. Gerçekten acı çekiyorsanız seyirci de o acıyı yaşar ve özdeşleşir sizle. Bu acı size ilaç gibi gelebilir, gerçek olursa tabi. Biraz mazoşistçe ama "Tiyatro acıtır! Ve acıttığı kadar güzeldir.."

Hayatta bir motton var mı?

Var. Düşlemeyi hiçbir zaman bırakmadım. Düşlemek her şeydir. Sadece ölü beyinler düş göremez. Düşlemek iyidir. Hamlet'in dediği gibi" Sıyrıldığımız zaman yaşamak kaygısından, ne düşler görebilir insan!"

Gelecek ile planların neler?

Onlar bana kalsın. Enerjiye inanırım büyüsü kaçmasın.

Sinema düşünüyor musun?

Evet. Çok farklı bir dünya. İçinde olmak istediğim alanların başında geliyor.

Son olarak söylemek istediğin nedir?

"O kişi olmak, aşık olmak gibidir. Kimse size aşık olduğunuzu söyleyemez. Sadece bunu siz bilir ve siz hissedersiniz!" der Matrix filminde. Bahsettiği şey, ne yapıyorsanız aşkla yapmak, öyle hissetmektir. O size doğruyu gösterir. Ne yapıyorsanız, hangi işi seçiyorsanız seçin. Öyle hissetmek. Öyle davranmak. Söyleyeceklerim bu kadar. Bana bu röportaj imkanını tanıdığınız için teşekkürlerimi sunarım. Ayrıca sizle tanışmak ve sohbet etmek harika. Sizin de tiyatro için ne denli önemli işler yaptığınız ortada. Kendi adıma size de ayrıca teşekkürlerimi sunarım.

TİYATRO VE BEYAZ PERDEDE İYİ BİR SANATÇI: CAHİDE SONKU

DENİZ ÜSTÜNGEL SÜER

"Cahide-Bir Düş Gibi" oyunu İzmir Devlet Tiyatrosu sahnesinde izleyici ile buluşuyor. Tek kişilik ama tiyatro sanatı gereği çok kişilik oyun, çalışma ve emekler sonucu izlenmeye hazır. İzmir'de deprem korkusunun biraz hafiflediği, korona korkusunun devam ettiği günlerde kahraman seyircilerimiz ile oyunu izliyoruz...

Cahide' yi oynayan sevgili Güldeniz Türküstün Eltepe'yi "Tiyatro Tadında" adı ile yaptığım programa geldiğinde yakından tanıma fırsatı buldum. O zaman Güldeniz'e "Tiyatro ve oyunculukla ilgili bildiğin tüm bilgileri iki saatte üzerime boca etmek zorunda mıydın?" diye gerçek mi şaka mı olduğu tam anlaşılamayan cümlelerimi söylerken aslında onun coşkusuna, samimiyetine ve bilgilerini paylaşma isteğine de vurgu yapıyor olmalıydım. Bu düşüncelerimin sağlamasını Cahide oyununu izlerken de yaptım zaten... Rolüne dört elle sarılmak deyimi bir kez daha kendini hatırlatıyordu.

Şimdi iade-i ziyaret zamanı... Güldeniz Karşıyaka'ya gelmiş, deprem korona düşünmeden bir saat oyun izlemek istiyorum.

Cahide Sonku... Önce önyargılar, sıradan konuşmalar ve yüzeysel bakış açıları zamanı... Cahide güzel sarışın... Kimseye yüz vermeyen esrarlı kadın... Beyazperdenin yıldızı... Erkekler onu paraya boğmak, kadınlar onun hakkında konuşmak için vakit kaybetmiyorlar ama alıştığı alkol ve çarçur edilen zenginlik beklenen sona doğru yaklaştırıyor onu... İşyeri yandıktan sonra alkol ve sefillik dolu yaşamı altmışlı yaşların başında sona eriyor.

Şimdi Cahide'yi bu beş ezbere cümleden çıkarıp ona biraz daha yakından bakalım... Çocuk Cahide, babası evi bırakıp gittiğinde yaşamı boyunca babasına sormak istediği sorularla, annesi ise kederi ile kalır. Çocuklukta yaşananların insan üzerindeki etkisini bilenlerin bu cümleden itibaren Cahide›ye farklı yaklaşacaklarını tahmin etmek güç değil. Cahide ve annesi geçinmek zorundadır. Cahide çocukluk ve genç kızlık arasındaki yaşlarda çalışmaya başlar... Bakış açımızı farklılaştıracak bir durum daha...

Cahide halkevinde tiyatroya başlar, hem çalışabilme hem okuyabilme olanağını yakalayacağı Şehir Tiyatrolarına girmesi ile de tiyatro sanatı yaşamında ağırlık kazanır.

Ve Cahide tiyatro ile tanışır.

Cahide tiyatroyu sever.

Cahide iyi bir tiyatro oyuncusu olur. Cahide iyi bir sinema oyuncusu olur. Sinema yönetmeni olur.

Yapımcı olur.

Cahide sanatı sever, başarılı olur.

Özel yaşantısını merak eden kişiler ise bir türlü doğru kullanmayı beceremediğimiz telefonlardan bilgi bombardımanı dünyasına ulaşarak rahatça aşklarını, altınlarını, pırlantalarını, anlaştıkları ve anlaşamadıkları kişilere dair doğru yanlış pek çok haber bulabilirler.

Bazen diyorum ki Sofokles'in Antigone'sini okurken Sofokles'in kime aşık olduğunu ve köyde mi köşkte mi yaşadığını hiç merak etmemiştim. Ortada önemli ve değerli bir eser vardı ve ben ona yoğunlaşmıştım. Şimdi neden "eser" bakış açısından çıkayım ki...

Benim ilgimi çekmesi gereken Cahide Sonku'nun tiyatro ve sinema dallarında başarılı olmasıdır. Çünkü bu sanat dalları ortak çabaların sonucu ve ürünü olduğu için birçok kuralları vardır. Programlı olmak, çalışkan olmak, bir arada çalışabilmeyi becerebilmek, gözlemci olmak, kendinden duygu ve düşünceler katmak ve niceleri... Cahide Sonku'yu bu yönüyle araştırmak Sonku'ya karşı görevimiz.

"Cahide Bir Düş Gibi" Yazan: Gökhan Eraslan Yöneten: Ebru Nil Aydın

Oyunu izlemek üzere yerlerimizi aldık. Lütfen Cahide bize güzel bir tiyatro gecesi yaşat... Dışarda korona içerde deprem korkusu ama biz yine de sana geldik. Sen iyi bir tiyatro oyuncususun, empati duygun yüksektir, kendini bizim yerimize koy ve bizi üzme, ağlatma... Perişan son günlerinden değil tiyatro oyunlarından bölümler paylaş, sinemadan tiyatrodan konuş, şarkılar söyle... Tamam mı Cahide?...

Cahide sesimize kulak verdi... Yaşamının ilk yıllarından beri yaşadığı önemli olayları, sanatını, düzene girmeyen özel yaşamını, tiyatro oyunlarından parçaları, şarkıları paylaştı bizimle...

Burada Cahide'yi başarı ile canlandıran Güldeniz Türküstün Eltepe için şu cümleyi kurabilirim. Kostümsüz, makyajsız, gençliği geride kalmış bir Cahide'den güzel kadın, yetenekli oyuncu, zengin ve çevresinden çok kendine dönük Cahide'yi canlandırmayı başardı. Onunla bu yolculukta birlikte yürüyen sahne arkasındaki tüm

emekçileri de kutlarım.

Birinde kağıtlar diğerinde sahne giysilerinden kalanların bulunduğu iki valiz ve bir yatak.. Bir oda... Ama oda duvarlarına yansıtılan görüntülerle tek kişilik oyunda çok kişi tanıdık... Babası, annesi, onu tiyatro ve sinema ile tanıştıran Muhsin Ertuğrul, ilk eşi oyuncu Talat Artemel, tütün milyoneri ikinci eşi İhsan Doruk, kızı Ender, son eşi Cahit Irgat... Filmler, şarkılar, konuşmalar, iş yerinin yangını... Aklının karışıp yaşamındaki herkesin sıralı sırasız yerli yersiz gözünün önünden geçtiği, sahnelerin duvarına yansıdığı an...

Tiyatro güçlü bir sanat, her iyi oyunla daha da güçleniyor. Tiyatronun etkisi nedeniyle iyi bir oyuna giren düşünmüş, pek çok duyguyu paylaşmış ve istenilen o ki iyi yönde bir miktar değişmiş çıkar. Tiyatroyu seviyoruz.

Özdemir Hocam geldi aklıma... Nasıl eleştirmensin sen, öve öve bitiremezsin, derdi. Ama beğenmediğim oyunu vakit ayırıp yazmıyorum ki... Beğendiğim oyunu yazıyorum.

Ama hocam öyle dedi yazayım ben de... Çok kişili bir oyunda oyun kişileri duygularını ve düşüncelerini diğer oyun kişileri ile paylaşırken seyirciler koltuklarında yorumlar, empati kurar, uzaktan bakar, yakından bakar kendi karakterine göre oyunla bağlantı kurar. Tek kişilik oyunlarda ise seyirci bazen oyuncunun rol arkadaşı olabiliyor Cahide'deki gibi... "Bravo Cahide...", "Böyle yapmamalısın Cahide...", "Çok üzüldük Cahide...", "Kendini topla Cahide..." gibi oyunda etkin olmak isteyen yönelmeleri ile oyunu izleyebilir. Cahide yaşamındaki önemli noktaları anlatıp yaşarken seyirci hem onu tanımaya çalışır, hem de art arda yaşanan bu duyguları kendi duyguları ile takip eder.

Tabii oyuncuyu ve izleyiciyi manen yoran bu sürecin de bir ölçüsü olduğunu düşünüyorum. İzleyicinin daha her şeyi ayrıntısı ile algılamaktan vazgeçmediği bir anda güçlü bir final iyi olur diye düşünüyorum. Ancak Cahide ve kızı Ender›in babalarının vasiyetinden yararlanamamaları, Cahide›nin son aşkı Cahit Irgat ile olan birlikteliği, Cahide›nin aklından, yaşamındaki insanların yerli yersiz geçmeye başlaması oyunun final beklentisinin düz bir çizgiye dönüşmesine neden oluyor.

Burada şunu isterim: daha henüz on beş oyun oynanmış bu oyunda eleştirdiğim noktanın haklı mı haksız mı olduğunu bilmek, haklı isem bu değişikliği sahnede görebilmek... Ama öyle olmuyor. O zaman bir öneri getireyim. Oyunu sahiplenen kişilerin, oyunu sahneye hazırlama telaşı bittikten bir kaç temsil sonra dinlenmiş bir zihinle ve izleyicilerle birlikte izlemesi... Mutlaka bunun getirileri olacaktır. Ama şimdi ama ilerdeki oyunlar için...

Yazan bazı kişiler eserleri bitip yazma heyecanı hafifledikten sonra yazdıklarını objektif gözle bir kez daha okurlar... Bence bu doğrudur. Hele ortak bir çalışma içindeysek daha da doğrudur.

Umarım öve öve bitiremedi sözünden biraz uzaklaşmışızdır. O zaman tekrar yaklaşalım. Güzel bir oyun izledik. Cahide'yi, çocukluğu , tiyatro aşkı, sinema sevgisi, yönetmenliği, yapımcılığı, kendisine ve çevresine bakış açısı ile sahneye taşımayı başaranlara teşekkür ediyoruz. Cahide Sonku'ya tiyatro ve sinemaya emekleri için saygı dolu şükranlar...

Oyun sırasında not aldığım bazı cümleleri sizlerle paylaşmak isterim:

Babasının evden gitmesi ile üzüntüsü bitmeyen gözyaşları dinmeyen annesine Cahide şu sözleri söyler: İnsan daha ne kadar terk edilebilir ki?...

Cahide- İnsanoğlu tuhaf bir varlıktır... Halk hem kendi efsanesini yaratır sonra da söylediği sözlerle yarattığını yaralar.

Cahide- Filmlerde aşk ve kahramanlık hikayeleri çok tutardı. Lakin hikaye döner dolaşır erkek tarafında şekillenir, erkek çevresinde gelişirdi. Kadınlar, erkeklerin yazdığı oyunlarda figürana dönüşürdü. Ama ben filmlerimde de özel yaşamımda da hep başroldeydim.